

ГОЛОС КОМБАТАНТА

Журнал Об'єднання б. Вояків-Українців в Америці (ОбВУА)

VOICE OF UKRAINIAN VETERANS IN U. S. A.

З М І С Т :

Д-р Володимир Галан: Громадянство й колишні військовики	1
40-річчя Зимового походу	2
40-річчя Зимового походу і ювілей ген. О. Загородського	1
Десять років Об'єднання б. вояків-українців в Америці	3
Засідання Головної Управи ОбВУА	4
Ген.-хор. О. Вишнівський: „Наша Світланка”	5
Полк. Сергій Єфремов: Отаман Михайло Греків (спомин)	7
Д-р Степан Ріпецький: Похід українських армій на Київ	10
З Військово-історичного Інституту при НТШ	11
З доповідей на військово-історичні теми	11
Юрій Калина: УПА в навітленні польського генерала	12
Резолюції IV З'їзду Об'єднання кол. вояків УПА в ЗДА	15
З'їзд Об'єднання кол. вояків УПА	16
Братство кол. вояків 1 УД і УСС	16
Мирон Дідурік: Спеціальні війська	17
Заява Головної Ради Братства УСС	18
Д-р Осип Утриско: Комарнянці в УГА	19
Суспільна Служба Комбатантів: Протокол з проведеної перевірки	22
Ікер: При каноні стояв (фейлетон)	23
3 Листів до Редакції. — Рецензії: М. Курах: Е. Яворівський „Вождь 100.000-ої Армії”. — З життя Відділів. — Опікунчий К-т ескадри повітряних кадетів у Вінніпегу. — 1-ий З'їзд УСС в Кетеренс, Канада. — Резолюції Конференції українських комбатантів. — Ті, що відійшли. — Комбатантські журнали	23—30

C O N T E N T S :

Ukrainian Public and Ukrainian Veterans — Dr. Walter Galan — 1; Fourtieth Anniversary of the Winter Campaign — 2; 40th Anniversary of the Winter Campaign and Jubilee of gen. O. Zahrotsky — 2; Ten Years of the United Ukrainian War Veterans — 3; Meeting of the Executive Council of UWVA — 4; Our Svetlanka — Brig. Gen. O. Wyshniwsky — 5; Ataman Michael Hrekiw — Col. Serhey Yefremow — 7; The Campaign of the Ukrainian Armies Against Kiev — Dr. Stephen Ripetsky — 10; Military History Institute at the SSS — 11; Military History Lectures — 11; UPA as Portrayed by a Polish General — Lt. Col. Yuriy Kalyna — 12; Resolutions of the IV Conference of UWVA — 15; Conference of the United Veterans of UPA — 16; Brotherhood of the Veterans of 1 UD and the USS — 16; Special Forces — Lt. Col. Myron Diduryk, ROTC — 17; Notice from the Executive Council of USS — 18; Citizens of Komarno County in the UHA — Dr. O. Utrisko — 19; Statement of the Veterans' Social Service — 22; The Faithful Cannoneer — Iker — 23; Letters to the Editor — 23; Book Review: E. Yaworiwsky's "Commander-in chief of the Army of 100,000" — M. Kurach 24; Chronicles of the UWVA — 25; Advisory Committee of the Air Cadets Squadron of Winnipeg — 27; 1st Conference of the USS in St. Catherines, Canada — 27; Resolutions of the IV Conference of Ukrainian Veterans — 28; Those Who Departed — 29; Military Magazines — 30.
--

**ЗАСЛУЖЕНЕ ВИДАВНИЦТВО „ЧЕРВОНА КАЛИНА”,
РЕДАКЦІЮ „ГОЛОСУ КОМБАНТА”
І ВСЮ НАШУ СЛАВНУ „СТАРУ ВОЙНУ”**

**ШИРО ВІТАЄ З НОВИМ РОКОМ
І НАЙКРАЩИХ УСПІХІВ БАЖАЄ
ВІДОМА В НЬО ЙОРКУ
УКРАЇНСЬКА М'ЯСАРСЬКА ФІРМА**

**K. & B.
MEAT MARKET, Inc.**

Власники: КУРОВИЦЬКИЙ і БАЧИНСЬКИЙ

АДРЕСИ НАШИХ КРАМНИЦЬ:

**128 FIRST AVE.
Between 7th & 8th Sts.
Tel.: GR 7-0344**

**166 AVE. "B"
Between 10th & 11th Sts.
Tel.: CA 8-5590**

Засновано 1920

Тел.: AI 4-8779

ТУРИСТИЧНЕ БЮРО

КОВБАСНЮК АГЕНЦІЯ

386 East 10 Str.

Нью Йорк 9, Н. Й.

- Летунські й корабельні білети до всіх частин світа
- Грошові пересилки до всіх частин Східної Європи! Американські долари до Польщі і т. д.
- Спроваджування Рідних з Польщі і з усіх країн світа
- Всякого рода забезпечення.

Антін Шумейко

Віра Ковбаснюк-Шумейко

НАЙКРАЩИХ УСПІХІВ

БАЖАЄ

PETER JAREMA

129 East 7th Street

New York 9, N. Y.

Bet. 1st & Ave. A

Д-р Володимир Галан

ГРОМАДЯНСТВО Й КОЛИШНІ ВІЙСЬКОВИКИ

Dr. Walter Galan: UKRAINIAN PUBLIC AND UKRAINIAN VETERANS

President of the United Ukrainian War Veterans in America points out the problems facing the Ukrainian Veterans in the USA concentrating

mainly on the need for the outside representation of the Ukrainian Veterans and a combined effort towards general publications.

Довгі вже роки пройшли від того часу, коли українці могли бути горді, що — як інші народи — мають свої власні збройні сили, мають свою армію, флоту, ба навіть летунство. Не маючи змоги утримувати свої власні збройні сили, українське громадянство затримує традиції своїх збройних сил в різного роду організаціях комбатантів, як Стрілецька Громада, Об'єднання бувших Вояків Українців, Братства Дивізійників, Об'єднання б. вояків УПА і інші.

Для нас — колишніх вояків, які творимо ці Товариства, важливою є відповідь на питання: Чого вимагає українське громадянство від своїх комбатантів — колишніх вояків українських збройних сил?

Можна припускати, що вимоги українського громадянства до комбатантів можуть бути подібні до вимог державних народів до своїх збройних сил, але в більшій відповідальності. Коли, скажемо, американський уряд дуже уважно прислухається до думки Американського Легіону в справах державної оборони, коли на всіх найвизначніших державних постах у всіх державних народів є люди, які перейшли військову повинність, то сам цей факт говорить за себе. Головно важливий тут той момент, що люди, які перейшли військовий вишкіл, та ще й які брали активну участь у діях збройних сил, мають більше державної відповідальності і ближче відношення до всіх державних справ. Ці люди більше віддані ідеї державної самобутності, в них на першому місці стоїть високе завдання охорони кордонів своєї держави і безпека внутрішнього порядку в державі без уваги на політичні переконання, партійну приналежність, чи й віровизнання.

Українські комбатанти повинні в ідеальному відношенні відповідати цьому прототипові військовика, і такими хотіла б мати наша громадськість своїх комбатантів. Чи ми відповідаємо цим вимогам?

Коли поглянути на всі партійні розбіжності в нашій громаді, бачимо, що вони стосуються теж і комбатантів. А головне лихо, що всі ці розбіжності пожирають всю нашу енергію на партійну боротьбу, внутрішню боротьбу, замість концентрувати всі сили на зовнішньому відтинку змагань за українську державну рацію. Цю вимогу концентрації всіх сил на зовнішньому відтинку повинні перш за все розуміти комбатанти. Це тим більше тепер, коли святкуємо 250-річчя визвольного зриву гетьмана Мазепи, коли маємо змогу перевірити історичні факти і бачимо, що історія сильно мститься за кожне недотягнення, за кожний брак концентрації всіх народних сил саме на цьому відтинку зовнішньої боротьби.

Що наші комбатанти можуть зорганізувати таку координацію сил — вказує існування і діяльність Суспільної Служби Комбатантів. П'ять років тому треба було щораз новими закликами звертатись до громади за фондами на допомогу воєнним інвалідам, тим колишнім воякам, які мали пошкодження на тілі під час виконання високого обов'язку оборони своєї країни. Сьогодні однодушною поставою і спільним ділом комбатантів існує Суспільна Служба Комбатантів, яка вповні розв'язала справу допомоги українським інвалідам і сьогодні не може бути вже випадку, щоб український інвалід голодував.

Коли на ветеранських організаціях державних націй лежить головний обов'язок дбати

про охорону державних кордонів і порядок у державі, тоді комбатанти недержавного народу мають ще більше завдання підготувати нове покоління до цього завдання, зацепити у молодого покоління повагу для рідної традиції й почуття обов'язку супроти свого народу. Ось цього вимагає від нас українське громадянство і наша сучасність. І знову ці завдання не виконує одна комбатантська організація, а треба для цього об'єднання всіх комбатантських організацій, потрібно єдиного фронту, як в кожній успішній військовій дії.

Не забуваймо теж, що нам потрібно зв'язків, зв'язків з американськими організаціями і з іншими ветеранськими організаціями інших держав. Знову ж ці зв'язкові заходи мусимо робити спільно разом, щоб вони були успішні.

Саме в той пропам'ятний Мазепинський рік комбатанти повинні поставити собі три завдання для виконання, а саме:

- 1) Класти даліше головний натиск на справне діяння Суспільної Служби Комбатантів для ведення допомоги українським інвалідам,
- 2) Пропагувати військову традицію,
- 3) Наладнати зв'язки з іншими комбатантськими організаціями державних народів.

Якщо буде в нас добра воля і віра в наші власні спроможності, то ми, комбатанти, в цей Мазепинський рік ці наші завдання зможемо виконати з військовою точністю.

40-РІЧЧЯ ЗИМОВОГО ПОХОДУ І ЮВІЛЕЙ ГЕН. О. ЗАГРОДСЬКОГО

Ньюйоркський Відділ ОБВУА сполучив 26-го грудня ц. р. вшанування 40-річних роковин Зимового Походу та 70-річчя народин одного з найбільш заслужених полководців того походу, активного члена Відділу і почесного члена ОБВУА, генерала Олександра Загородського. Доповідь та бажання виголосив голова Відділу д-р Іван Козак, який і проводив вечором. Полк. Р. Долинський виголосив палкий привіт ген. Загородському в імені Братства 1 Української Дивізії УНА, а полк. Юрій Лопатинський виголосив привіт від Об'єднання кол. вояків УПА. Приявний на святі президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький був останнім, що забрав коротке слово, в якому висловив радість з приводу свого перебування в комбатантській братії, після чого подяку всім склав ген. О. Загородський. Вечір відбувся в домівці Літературно-Мистецького Клубу в Нью Йорку, за столами і при скромній закускі, що її приладили Пані, дружини членів Відділу. Приявних було 60 осіб. Між приявними був також президент УНСоюзу п. Дмитро Галичин, активний член Відділу.

40-РІЧЧЯ ЗИМОВОГО ПОХОДУ

FOURTIETH ANNIVERSARY OF THE WINTER CAMPAIGN

Commemorative recollection about the 40th anniversary of the military operations in the Zone of Interior of the Red Army in Ukraine in 1919.

На переломі цього й наступного року переживаємо 40 років від рідкої події в історії України та й рідкої у всесвітній історії: коли ціла армія із своїм штабом та державним урядом перейшла в запілля ворога на окупований ворогом рідній території і протягом шістьох місяців вела партизанську війну, щоб у змінений стратегічній і політичній ситуації перейти знову у фронтову війну за визволення. Ця військова операція, відома під назвою Зимового Походу, тривала від 6 грудня 1919 до 5 травня 1920 року. Своєю зразковою організацією, своїми воєнними операціями та своїм блискучим успіхом та частина українських визвольних змагань належить до найкращих і найсвітліших подій. Від Мазепинської Полтави, по черз Крути і Базар ми раз-у-раз відзначаємо роковини історичних подій, які — хоч і засвідчили перед історією визвольний гін України та хоробрість і жертвенність її синів, проте були трагічними у своїй невдачі. Навіть здобуття Києва з 30 серпня 1919 р. було замрячене катастрофою відвороту в наступному дні. Зате Зимовий Похід — це рідка, це просто виїнятова подвійна перемога — і духа і зброї. Вона описана докладно в Історії Українського Війська, в Українській Енциклопедії, в окремій публікації, у численних друкованих споминах. Тому не личить повторяти відомі факти, дармащо сучасні мало знають їх. Але журнал комбатантської організації, призначений в першу чергу для плекання культу традиції української збройної боротьби, пригадує всім Побратимам ці світлі роковини, в які треба схилити голови перед усіми творцями й учасниками Зимового Походу. Треба з найбільшою пошаною згадати передусім про померлих головного командира Зимового Походу ген. М. Омеляновича-Павленка й прем'єра Ісаака Мазепу та передати привіт усім ще живучим учасникам того світлого походу, в першу чергу ш. генералам О. Загородському й О. Вишнівському, що живуть між нами в ЗДА.

ДЕСЯТЬ РОКІВ ОБ'ЄДНАНЯ Б. ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ

Обіжник Головної Управи ОбВУА

TEN YEARS OF THE UNITED UKRAINIAN WAR VETERANS

A memorandum from the Home Office of the Veterans Organization concerning the tenth an-

niversary of this organization, its achievements and factual goals set for it.

**До Високоповажаних Голов
і Управ Відділів ОбВУА**

Високошановні і Дорогі Побратими:

В неділю 9 жовтня 1949 року, на установчих зборах колишніх вояків Українських Армій, скликаних окремим Організаційним Комітетом, з участю 136-х делегатів, покликано до життя Об'єднання б. Вояків Українців в Америці (ОбВУА). Зав'язком та основою цієї організації стала Українська Стрілецька Громада, існуюча в Америці вже від 1925 року. Хоч статут ОбВУА взоровано на статуті Стрілецької Громади, проте пристосовано його до нових обставин, які настали з напливом до З'єдинених Держав нових імігрантів, а між ними — великої кількості колишніх військовиків різних формацій. Найважливішою новою постановою статуту ОбВУА є принцип, що належати до цієї організації можуть всі українці колишні вояки, незалежно від того, чи вони служили в рідних чи чужих військових формаціях, якщо тільки визнають ідеал суверенної і соборної української держави. Щоб облегшити приступлення до ОбВУА також інших українських комбатантських організацій, основаних згодом в ЗДА новоприбулими членами деяких однородних військових формацій, уведено в статут ОбВУА право для кожних 20-х членів цієї організації творення окремої власної автономної клітини для плекання традицій своєї військової формації, з власною управою. Згодом уведено в статут ще й принцип правного членства, себто приналежності туди цілих окремих комбатантських організацій. Останню зміну статуту переведено на 5-му З'їзді Делегатів 14 березня 1958 року, але, якщо вимагатиме цього добро організації, статут можна знову змінити, достосувавши краще до змінених умовин, маючи на увазі не букву правильника, а основну ціль організації, її духа та можливості здійснення її місії.

Дивлячись на пройдений шлях 10-х років, Об'єднання б. Вояків Українців в Америці старалося гідно виконувати свою основну мету, якою є „об'єднати всіх колишніх українських військовиків на принципі понадпартійних симпатій і на традиції визвольних змагань за самостійну соборну українську державу”. Коли не вдалося вповні досягнути цю мету і коли проблема консолідації на комбатантському ґрунті завжди ще актуальна і задовільно не розв'язана, то на це склалося багато причин, з яких найважливіша та, яка перешкоджує також консолідації на найширшому громадському відтинку, в ділянках національно-політичної репрезентації, зосередження наукових зусиль чи духово-виховної праці над молоддю. Рахуючись з реальними можливостями, ОбВУА довело таки до налагодження тісної співпраці всіх комбатантських організацій в ЗДА на допомоговому відтинку у Суспільній Службі Комбатантів. На базі повної автономії організаційно зв'язані з ОбВУА Братство УСС і Об'єднання кол. Вояків УПА. ОбВУА звернулось з пропозицією тісної видавничої співпраці до Братства к. Вояків 1 УД УНА і до Союзу б. українських вояків в Канаді. Ми старалися приєднати до нашої організації молодих українських вояків американської армії, що перейшли корейську кампанію, що нам частинно на терені деяких наших Відділів удалося. Зате повною невдачею закінчились кількакратні спроби нав'язати контакт і співпрацю з організацією Американсько-українських ветеранів з 2-ої світової війни. Багато теж колишніх вояків Армії УНР і УГА бокують від зорганізованого комбатантського життя, або формально належачи до окремих Відділів, насправді не беруть в їх житті ніякої участі.

Все ж, сьогодні ОбВУА має 16 Відділів, разом 867 членів. Це поважне число має тим біль-

ше значення, що ці наші члени належать в усіх осідках свого замешкання до найактивніших громадян, несучи здебільша на собі весь тягар громадської праці, чи його більшу частину. Ряди нашої організації рідшають, бо щораз відходять від нас навіки колишні українські вояки. Можна передбачати, що в українській громаді в Америці почнеться поважна духова й організаційна криза, коли не стане в ній тих, які були ще співтворцями та активними учасниками визвольної війни й революції в Україні і культ цих наших визвольних змагань привезли зі собою почерез океан на американську землю. Маючи саме на увазі майбутнє добро американсько-української громади, а не будь-які наші теперішні організаційні амбіції, треба нам раз-у-раз поновлювати старання за консолідацію, чи бодай за тісну і всебічну співпрацю з побратимами з військових формацій пізнішого часу, які могли б прийти на зміну старшій генерації комбатантів та продовжувати тут культ збройної боротьби за Україну, опертої на програмових ідеалах IV-го Універсалу.

Стоючи непохитно на базі ідеалу соборної і суверенної ні від кого незалежної України мусимо стосувати ці наші ідеали в нашому громадському і нашому приватному житті та захищувати їх в душах наших дітей, щоб вони бодай зберегли глибокий сантимент до батьківщини своїх батьків, які за ту батьківщину боролися із зброєю в руках. В 10-річчя існування ОБВУА закликаємо все наше Членство витримати на тих стійках, на яких кожного з нас поставила доля, з вірою, що Українська Правда таки перемаже й минеться лихоліття, яке настало для України після збройної перемоги наїзника.

Поки існуємо ми й наша організація, виконуємо наложений на нас обов'язок. Могутнім засобом здійснювання місії українських комбатантів в Америці, є друковане слово. Тому ми друкували спершу неперіодично „Бюлетин ОБВУА”, що його появилася сім чисел в рамках „Свободи”, а рік тому ми покликали до життя окремих журнал „Голос Комбатанта”, що появляється кожних три місяці. Три числа „Голосу Комбатанта” вже появились, четверте в приготуванні і появиться до кінця цього року. Закликаємо все Членство нашої організації, зокрема ВП Голів та Управи місцевих Відділів,

до підтримування „Голосу Комбатанта”, як єдиного українського комбатантського журналу в Америці, до підтримування його матеріально та морально, своєю співпрацею, порадами, заввагами. Кожний член нашої організації зобов'язаний передплатити цей наш журнал та, по змозі, скласти невеличку грошову пожертву. Закликаємо Управи всіх Відділів ОБВУА надсилати до Редакції „Голосу Комбатанта” звіт про їх діяльність, про святкування історичних роковин, свої сходини й наради, як також світліни для поміщення в „Голосі Комбатанта”, щоб він міг бути дійсно живим зв'язком між усім членством. Закликаємо теж до активного співробітництва в ньому — своїми статтями, споминами й матеріалами до історії українських визвольних змагань, до історії українського війська, як також на актуальні теми, зв'язані з проблематикою комба-

ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОБВУА

Останнє засідання Головної Управи ОБВУА відбулось 3 жовтня 1959 р. у домівці ЗУАДК-ту у Філадельфії з участю осіб: д-ра В. Галана, президента Організації, який проводив нараді, д-ра І. Козака, інж. І. Поритка, Й. Вишневецького, д-ра О. Утриска, С. Чорпіти, Ю. Лопатинського, І. Кедрин-Рудницького, Прасіцького і, в характері гостя, голови Дирекції В-ва „Червоної Калини” П. Постолька. Секретар Чорпіта прочитав протокол попереднього засідання з 25 квітня ц. р. І. Поритко склав звіт з діяльності за літні місяці, згадавши про участь членів Гол. Управи в з'їздах Братства Дивізійників та Об'єднання кол. вояків УПА. Прочитано відповідь директора головної канцелярії УКК з 24 червня ц. р. на листа Головної Управи в справі членства ОБВУА в УКК з 29 квітня ц. р. та ухвалено текст нашої відповіді. Инж. Поритко поінформував про діяльність Суспільної Служби Комбатантів і про підготовку до збірки на 1 листопада. Скарбник Й. Вишневецький ствердив з жалем, що за літні місяці до каси Гол. Управи майже нічого не вплинуло від Відділів. Стан каси щораз гірший, бо багато членів вступають у вік емеритур та перестають платити членські внески. Стан каси — бухгалтерійно \$2,190, фактично на \$850 менше, бо така сума ув'язнена в книжках. Апелює, щоб Відділи виконували свій статутний і моральний обов'язок та вплачували належний відсоток. — Найдовше дебатовано над справою „Голосу Комбатанта”, що її представили вичерпно ред. Кедрин і дир. Постольок. У дискусії, в якій забирали слово майже всі приватні, одностайно підкреслювано значення того журналу і рішено продовжувати його видавання. Асигновано на покриття дефіциту \$300. — Решту дуже ділового засідання виповнила дискусія над збірковою акцією в користь Українських Інвалідів.

гантської організації. Вже перший річник „Голосу Комбатанта” стане для майбутнього історика американсько-української громади наявним доказом живучості, активності, ідейності й ініціативності українських комбатантів в Америці. Тому не сміємо допустити, щоб той наш журнал завмер з браку фондів.

Задля відзначення 10-річчя ОБВУА просимо всі Відділи відбути відповідні святкування, найрадіше про світла й тіні нашої організації, її завдання, успіхи й недоліки з переведенням на тих сходинах збірки на фонд „Голосу Комбатанта”. Якщо з нагоди 10-річчя ОБВУА кожний член нашої організації склав би тільки по одному долярові на цей фонд і два долари за цілорічну передплату на 4 числа журналу, то існування журналу було б цілком запевнене.

У 10-річчя нашої організації закликаємо всі Відділи і всіх Шановних та Дорогих Побратимів до організаційної зіспосности. Кладемо всім на серце — приєднувати до Відділів ОБВУА тих побратимів з колишніх Українських Армій та інших формацій, які від нас бокують. Пригадуємо Хвальним Управам Відділів ОБВУА їхні статутіві обов’язки супроти Централі, однаково щодо надсилання звідомлень, як і належних Централі відсоткових грошових в плат. Своєю внутрішньою організованістю та обов’язковістю даваймо приклад всім іншим американсько-українським організаціям.

Входячи в 11-ий рік існування нашої організації, Головна Управа ОБВУА бажає всім своїм автономним клітинам якнайкращого розвитку та всім своїм фізичним Членам, всім зорганізованим колишнім воякам-українцям, довгих років життя у здоров’ї і того вдоволення, що його дає свідомість виконаного обов’язку.

Головна Управа

Об’єднання б. Вояків-Українців в Америці

Д-р Володимир Галан, президент, д-р Іван Козак, Іван Поритко, Володимир Тимцюрак, віцепрезиденти, Стефан Чорпіта, секретар, Йоахим Вишневецький, фінансовий референт, Макар Каплистий, орган. референт, Іван Кедрин-Рудницький, культ.-освітний референт, Микола Прасіцький, господ. референт, Юрій Лопатинський, д-р Осип Утриско, Михайло Савчин і Євген Маршалок, члени.

Филадельфія, Листопад 1959 р.

ген.-хор. О. Вишнівський

„НАША СВІТЛАНКА”

(Спомин)

Brig. Gen. O. Wychniowsky:

OUR SVETLANKA

Former general of the Army of UNR recalls one moment from the Struggle for Independence against Russia during the 1917-1921 period.

Ще й досі бачу її з закритими очима, як живу, такою якою вона була тоді, в ті пропам’ятні дні нашої слави і страждань, на визвольному фронті нашого війська, сорок років тому.

Світлана Харченко. Молода дівчина, років 22-23, невисокого росту, але стрункої будови, з рожевим, миловидним, постійно усміхненим, наче хлоп’ячим обличчям і веселими, ясно блакитними очима. На голові вояцький кашкет, з-під якого вибивалося буйне волосся, золотистої барви, в короткій сірій спідничці й такого ж кольору жупані до колін, на ногах мініатюрні чобітки. За плечима невеличка рушниця кулеметчика; на ремінному поясі, з правого боку, револьвер. Під час походу на коні, під час боїв — на перев’язочному пункті. Була подібна радше на молоденького козака-пацана, ніж на дівчину й тим більш на полкового лікаря.

Під час вибуху революції була студенткою останнього курсу медичного факультету Київського університету. Мала нареченого, пізніше підполковника Армії УНР Рембаловича, якому пощастило було врятуватися під Базаром, але якому доля судила згинутися в бою під Бродами, в рядах української дивізії „Галичина”. Обоє походили з Чернігівщини.

Українська національна революція захоплює й пориває молоду Світлану Харченківну. Вона ще студіює, вже в українському університеті, але душа її рветься до активного визвольного чину. Їй вже не до студій і не до нареченого. Вона хоче бути на дієвому фронті. Адже там так потрібний медичний персонал!

У грудні 1918 року, за часів Директорії, молода ентузіястка української визвольної боротьби зголошується до наново формованого в Києві 1-го полку Синьої дивізії. Світлана щас-

лива: її зараховано до складу полку другим помічником полкового лікаря.

Вирушивши з Києва 5-го лютого 1919 р., разом із полком, що його пізніше перейменовано на 7-ий Синій полк, 3-ої п. Стрілецької дивізії, Світлана Харченко незмінно ділила його долю й недолю аж до самої смерті, спочатку як другий, потім як перший помічник полкового лікаря й нарешті як полковий лікар. Хоч лікарського диплома не мала, виявила небуденні фахові знання й здібності. Але найбільш імпонувала вона всім своєю надзвичайною відвагою, нервовим опануванням і сердечністю. Під час боїв була завжди там, де ранені найбільш потребували її опіки; коли полк наступав, все було зараз за передовою лавою. Кермувала санітарним відділом і особисто робила перев'язки тяжче раненим, не звертаючи уваги на вибух ворожих гарматних стрілен і кулеметний та рушничний вогонь.

Козаки її дуже любили й поза очі називали не інакше як „наша Світланка”. Зо всією полковою старшиною була в добрих приятельських відносинах, але вона так поводитись, що ніхто навіть не подумав дивитися на неї, як на жінку. Для всіх у полку була тільки добрим лікарем і щирим приятелем.

15-го серпня 1919 р. я був ранений в бою під м. Піщанкою. Перше враження — наче б хто вдарив тебе різко по нозі. Спочатку я навіть не звернув був на це уваги. Одначе згодом я раптом почув, що в моєму правому чоботі щось „хлопає”. Чобіт був повний крові, що вже не могла в ньому вміститися й стікала вниз по халяві. Водночас я відчув якусь незвичайну для мене в ті часи слабкість, в голові закрутилося і я напевне впав би, як би мене були не підхопили. Велика втрата крові зробила своє. Командування полком перейняв мій заступник, сл. п. полк. Борис Магеровський, а мене після перев'язки, перенесено до штабу дивізії. Рана сама по собі не була з тяжких, бо куля кости не зачепила й я сподівався за пару днів повернутися до полку.

Тим часом Синій полк вибив ворога з м. Піщанки й рушив далі, а штаб дивізії перенісся до цього містечка. Довідавшись, що я в Піщанці, Світлана Харченко приїхала, щоб провірити стан моєї рани й це стало причиною її трагічного кінця.

У той самий день, як вона виїхала, мене перевезли під опіку одної прихильної душі в селі Вербова, бо я вперто відмовлявся їхати до шпиталю, хоч не був здібний рухатися. За кілька днів мого перебування в Вербовім, стан мій дуже погіршився: температура значно піднялася, а нога спухла від коліна до п'яти й потемніла. Під загрозою гангрені й ампутації, я дав себе перекопати дивізійному лікареві й мене перевезено до шпиталю в м. Винниці. Щойно через яких два місяці, я довідався подробиці трагічної смерті незабутньої нашої Світланки.

Фатальним збігом обставин, в тому самому часі, коли Світлана була в м. Піщанці, червоним пощастило врізатися клином між частинами 3-ої п. Залізної дивізії й змусити 7-ий полк до спішного відступу в напрямку Дністра. Ще заки полк встиг повідомити про це штаб дивізії, Світлана, разом із козаком-ординарцем, вирушили назад до полку, не здаючи собі справи, що шлях їхнього повороту відрізаний большевиками. Подорозі, в лісі, їх несподівано оточили червоні. У цей вирішний момент буття чи небуття, Світлана не розгубилася. Швидким рухом забила найближчого червоноармійця, що загороджував їй дорогу, стрілом із револьвера, дала коневі остроги й намагалася врятувати своє життя кар'єром. Але задарма. Цілий град куль звалив її й коня. Озвірілі червоноармійці у варварський спосіб добили її прикладами рушниць.

Наша Світланка — герой на полі бою — смерла трагічно, але героїською смертю, не піддавшись ворогові.

Щодо козака-ординарця, то побачивши довкола себе червоних, підніс руки догори й крикнув, що він „мусово мобілізований” й хоче служити в червоній армії. Червоноармійці повірили йому й це врятувало йому життя. Скориставши з першої нагоди, він утік, дістався до штабу 3-ої Залізної дивізії і оповів про трагедію нашої Світланки.

НОВІ КНИЖКИ

Никифор Гіряк: *Останній акт трагедії Української Галицької Армії*. Видання Українського Військово-Історичного Інституту в США. Стор. 280.

**

„Г.К.” буде старатися принести рецензію на книжку от. Н. Гіряка в найближчому числі. — Прим. Ред.

Полк. Сергій Єфремов

ОТАМАН МИХАЙЛО ГРЕКІВ

(Спомин з нагоди смерти)

Col. Serhey Yefremov: ATAMAN MICHAEL HREKIW

Former colonel of the Ukrainian Army recalls his collaboration with General Hrekiw, who recently died in Vienna. General Hrekiw was seized

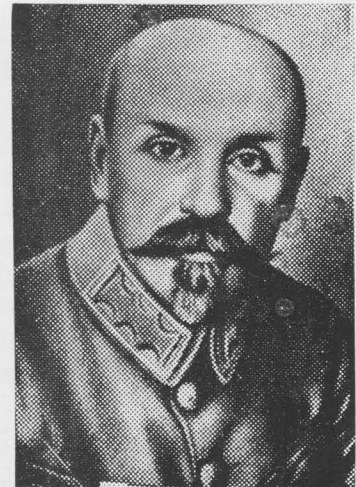
in Vienna by Russians and exiled to Far North (Siberia) for 8 years of hard labor.

3-го листопада 1959 р. відійшов від нас генштабу генерал-хорунжий Михайло Греків*), кол. військовий міністер Директорії УНР, командуючий Південним фронтом військ Директорії УНР у 1919 р. та Начальний Вождь УГА в 1919 році — отаман Михайло Греків, донський козак за походженням, але видатний український патріот-військовик і людина, яка була зразком почуття обов'язку і джентльменства. На вістку про його смерть ожив у моїй пам'яті епізод з-перед сорока років, в якому на мить звела нас химерна доля української революції.

Це був березень 1919 року...

Після переїзду Директорії й Уряду УНР з Києва до Вінниці, я дістав від військового міністерства

призначення на інспектора національно-політичних справ військ Східньої Групи Південного фронту Армії УНР. Тому, що старшинські ранги тоді надавалися за посадами, я дістав рангу отамана бригади.

Ген.-шт. генерал
Михайло (Олександр)
Греків
— світлина з часів
визвольної війни
УНР.

*) У ч. 235 „Свободи” з 5 грудня ц. р. у вістці про смерть генерала Грекова, подано його ім'я, як „Олександр”. В „Українській Загальній Енциклопедії” передвоєнного Коломийського видання знаходимо на стор. 846 1-го тому гасло „Греков Михайло, рос. і укр. генерал...” Так само ген. Удовиченко у своїй книжці „Україна у війні за державність” у списку українських військовиків на стор. 173 подає „ген.-шт. ген.-хор. Михайло Греків...” Зате в гасловій „Енциклопедії Українознавства”, 6-ий зшиток, стор. 432, подано „Греків Олександр”. У споминах генерала Грекова „Переговори в Одесі з представниками Антанти в 1918-19 рр.” та „Вісім років заслання”, друківаних в американській і канадійській українській пресі вже після повороту ген. Грекова до Відня з заслання, він сам подавав себе, як „Олександр”. Тому, напр., у „Шляху Перемоги” з 4 серпня 1957 р. згадано про спомини „генерала Олександра Грекова”. Те саме писало „Вільне Слово” з Торонта з 1 березня 1958 р., як про „ген. Олександра Грекова”. Але найбільш переконливим доказом на дійсне перше ім'я нашого генерала є його власний підпис на світліні, поміщеній у „Шляху Перемоги” з 4 серпня 1957: „Олександр Греков”. Авторіві цього спомину залишаємо названня ним ген. Грекова „Михайлом”, хоч вищенаведені докази піддають це ім'я під сумнів. — Редакція.

Командуючим цією групою військ був отаман Колодій, старшина високих кваліфікацій і добрий патріот, а командуючим Південним фронтом, лінія якого проходила по Дністрі аж до Тирасполя через станцію Роздільна і далі на схід, був отаман Михайло Греків. Моїм службовим завданням було помагати от. Колодієві в боротьбі з комуністичними бандами, що вешталися в запіллі наших військ, переривали телеграфні дроти, висаджували в повітря мости та залізничні рейки і вносили дезорганізацію в запілля нашої армії. Також моїм прямим обов'язком було помагати командуючому групою в ділі вичищення підлеглих йому частин від чужого національного, чи отамансько-свавільного елемента, який закрався туди під час масового повстання проти гетьманату П. Скоропадського.

З отаманом Колодієм були в мене дуже добрі відносини і співпраця проходила гладко, але мені моя функція була не по душі, бо я своєю вдачею не підходив до „комісарщини”, як я сам охрестив свою працю. Через те, в кілька тижнів згодом, я подав рапорт військовому міністерству, в якому просив звільнити мене з цієї посади та, як старшину піхоти, і приділити мене до піхотного полку. Через декілька днів я дістав наказ зголоситися в штабі отамана Грекова.

Зголосився. Після короткого чекання був прийнятий от. Грековим.

— Що ж це ви, голубчику, хочете втікати з такої відповідальної посади у такому часі? Тим більше, що з вашої праці я вдоволений.

Коротко, по-військовому, пояснив я йому про що йде, натякаючи на те, що я не почувуюся здібним до подібної „комісарщини”.

Мабуть моя відповідь йому сподобалась, бо сказав, що подивиться, куди б мене приділити та, щоб я на другий день зголосився в штабі.

З нічлігом я мав клопіт, бо всі готелі були переповнені, а кімната, на яку я дістав „ордер” у командантурі міста, була вже зайнята подружною парою, яка раніше дістала була такий самий „ордер”. Це були милі, привітні молоді люди, обоє службовики міністерства, панство Бойчуки, які самі запропонували мені залишитися в них „кутом”. Ми пішли разом по-вечеряти до ресторану. Вінниця робила дуже прикре враження. По всіх ресторанах і кабаре-тах було повно молодих мужчин, які розгульно поводитись, пиячили і веселились, наче не було сліду трагедії рідної держави. Сумно було на це дивитися і я твердо рішив — знову просити отамана Грекова післати мене на фронт до полку.

На другий день я зголосився в штабі отамана Грекова. Ад’ютант казав мені зачекати, та за хвилину покликав до нього.

— Ви ще не забули по-французьки? — несподівано спитав мене отаман, привітно всміхаючись.

— Ні, — відповів я трохи здивовано. — Думаю, що ще досить добре володію цією мовою.

— Зараз побачимо, — сказав отаман і почав мені задавати різні питання французькою мовою. Я відповідав теж по-французьки, правда, відчуваючи при цьому деякі труднощі.

— Досить добре ще знаєте... Видко, що колись знали дуже добре, але річ зрозуміла — чужа мова без практики забувається, — сказав отаман вже по-українськи, з прикметною йому спеціальною вимовою. — На фронт я вас не пішлю, бо ви більше потрібні мені зараз в Одесі на дипломатичній роботі. Але про це поговоримо завтра. Тим часом приділюю вас до свого штабу на тиждень. Маєте цивільний одяг? Якщо ні, то дайте собі пошити. Гроші вам виплатить скарбник штабу. Мусите мати пристійну уніформу з відзнаками полковника та два цивільні одяги: вечірній і звичайний; також — плащі.

Отаман, всміхаючись, простягнув мені руку і скінчив розмову.

На другий день ад’ютант отамана передав мені наказ — поїхати негайно до штабу от. Колодія для передачі своєї функції новопризначеному інспекторові та через два дні знову тут зголоситися. Полагодивши справи у кравця, я від’їхав на фронт, полагодив там усе, як треба було, і, після короткої прощальної вечері в отамана Колодія, повернувся до Вінниці.

Через два дні мене знову прийняв отаман Греків. Звернувши мою увагу, що все, що я почую, це є строго довіроче, він, майже у півторагодинній розмові, поінформував мене про актуальну політичну ситуацію і моє нове призначення.

Вияснив мені, що я призначений, як військовий атташе до надзвичайної української дипломатичної місії для переговорів з командуванням військ Антанти в Одесі, на місце полковника Х. (імени його я не пам’ятаю), який був з якихось причин відкликаний. З’ясував мені політично-військову ситуацію, вказуючи на політику Франції та Англії, які рішили відбудувувати „Єдину неделіму” Росію при допомозі російських добровольчих військових з’єднань, командиром яких в Одесі був тоді генерал Шварц. Свого часу отаман Греків сам очолював переговори української місії з командантом десанту французьких військ генералом д’Ансельмом та начальником штабу полк. Фрейденбергом, але справи в центрі УНР, зокрема у військовому міністерстві примушують його перебувати у Вінниці. Головою місії тепер є проф. Мацієвич, а його заступником — інж. Сергій Бачинський. В Одесі знаходяться

вже дві дивізії греків, одна дивізія французів та менші відділи англійців, як також в Одеському порту стоїть англо-французька ескадра. Російська білогвардійщина, дізнавшись, що Одеса з прибуттям військ Антанти має стати пляцдармом для новосформованих російських білих військових з'єднань та десантних військ Антанти, поводитись щораз нахабніше. Українські війська, після січневих боїв між ними та російськими військами, відійшли на північ від Одеси до ст. Роздільної.,

Одеса, наш єдиний центр морської комунікації та база комерційної флоту, відтята від України. Україна не хоче від Антанти військової допомоги людьми, але нам потрібно добитись звільнення Одеського порту для одержання матеріалів, необхідних для ведення війни. Ці матеріали різні українські місії вже закупили за кордоном. Українська армія сама зможе вигнати з українських земель большевиків, якщо матиме подостатком зброї, одягу, а головне — медикаментів, брак яких дозволяє пошесним недугам геть паралізувати армію.

Необхідно також мати на увазі негативну для нашої справи роллю французького консула в Одесі п. Ено, який ставиться вороже до української державности, бо він знаходиться цілком під впливом російських політичних діячів, які захоронились від большевиків в Одесі. Під білогвардійським підшептом французькі політики вимагають тепер від нас, щоб з Директорії УНР видалити Вол. Винниченка і Симона Петлюру та щоб наша Армія визнала верховне керівництво ген. Денікіна. Треба цьому всьому протидіяти, треба показувати на те, що український нарід вже два роки б'ється з ворогом з півночі та що фактично Українська Армія стоїть на передових позиціях проти наступаючого на цілу Європу інтернаціонального комунізму. Невже ж держави Антанти не можуть зрозуміти, що вони самі підривають ґрунт під собою та неville для них III-ій Інтернаціонал є ближчий, як український національний рух? Ситуація нашої армії надзвичайно тяжка, але ми ще стоїмо на своїх позиціях. Якщо ми впадемо, то впаде єдиний мур, за яким пп. Ено, ген. Шварц та їм подібні спокійно сидять в Одесі та ведуть свою інтригу у держав Антанти проти України... Впадемо ми і тоді французам, англійцям, грекам та всім

російським єдінонєдєлімцям прийдеться скакати у Чорне море, щоб доплисти до антантських кораблів, які під большевицьким гарматним вогнем будуть поспішати з Одеського порту.

Таке казав мені от. Греків і я згадую тепер ті його слова, як пророче передбачування. Бо дійсно, в квітні 1919 року я власними очима все це бачив в Одесі. Правда, не були то ще гармати большевицької армії, але кулеметним та рушничним вогнем збольшевичені відділи отамана Григор'єва прискорили евакуацію десанта Антанти з Одеси до такої міри, що більшість „військ” ген. Шварца вже не мала змоги дістатись до французьких та англійських кораблів, а просто розбіглась.

Накінець отаман Греків наказав мені передати проф. Мацієвичеві, коли він повернеться з Румунії, та його заступникові доц. інж. Бачинському зразу після мого приїзду до Одеси, що український уряд не може взяти за основу дальших переговорів з представниками Антанти дику вимогу відсунення з Директорії УНР Вол. Винниченка та Симона Петлюри. та що український уряд не бажає собі ніякої допомоги збройних сил Антанти, а хоче лише одного: звільнення торгового порту Одеси для комерційних кораблів західних держав, які мають привозити вже закуплені українським урядом матеріальні ресурси для української Армії.

Скінчивши свої інформації, отаман Греків сказав:

— Це було б покищо усе. Намотайте собі добре на вуса, яких, правда, не носите, — при цьому він усміхнувся в свої вуса, — завтра дістанете декрет, писані інструкції, і негайно виїжджайте до Одеси. Добре?

— Наказ виконаю, пане отамане! — виштрунчився я.

— Ну, гаразд, так щастя Боже! Ще одно: вам прийдеться переїздити через „володіння” здурівшого от. Божка. В останньому часі він чомусь перехоплює усіх, хто їде з Вінниці до Одеси. Я ще не мав часу зробити з ним порядок. Будьте обережні з ним; якщо б вас затримав не кажіть правди, хто ви та чому їдете до Одеси.

Отаман подав мені руку і я відійшов.

Зустрінути його в житті мені більше не довелося, і звіт того, що було в Одесі, та що я там зробив, не був уже поданий йому.

Д-д Степан Ріпецький

ПОХІД УКРАЇНСЬКИХ АРМІЙ НА КИЇВ

Dr. Stephen Ripetsky: THE CAMPAIGN OF THE UKRAINIAN ARMIES AGAINST KIEV

Former officer of the Ukrainian Galician Army, its military historian and lawyer by profession, challenges the testimony of other historians, namely that Kiev should have been held by the

Ukrainian Armies after its seizure on September 30th, 1919, and not surrendered to the approaching Army of Denikin.

У 3-му числі „Голосу Комбатанта” була поміщена стаття п. ген.-штабу полк. Аркадія Валійського п. заг. „Похід з'єднаних українських армій на Київ в світлі історичної правди”. В цій статті Автор висловив свій цікавий погляд на події, зв'язані з українсько-денікінським конфліктом в дні здобуття українськими військами Києва (31 серпня 1919 р.) та подав оцінку цих подій. Автор опер усі свої міркування й тези на історичнім документі: директиві Штабу Головного Отамана з дня 22 серпня 1919 р. (в статті подано помилково дату директиви: 21 серпня 1919 р.), в якій видано для об'єднаних армій інструкцію-наказ, як належить повестись українським частинам у випадку зустрічі з денікінцями. Джерела, з якого подано зміст цієї директиви, не вказано.

Якщо прийняти цитований Автором текст директиви Штабу Головного Отамана, як автентичний і буквально переданий, то втім випадку не приходилося би робити будь-які заваги, бо всі дальші твердження Автора слід би тоді вважати за правильні й узasadнені. Але, на жаль, треба ствердити, що Автор помилково зацитував текст директиви Штабу Головного Отамана з 22 серпня 1919 р., який в своїй основній частині є невірний, вслід за чим усі дальші тези його статті треба визнати за необосновані, бо побудовані на помилковому засновку.

Властиво, річ тільки про одно слово в тексті згадуваної директиви, яке проте має рiшальне значення і категоричний зміст, і якого ніяк не можна довільно інтерпретувати. А саме, в статті п. полк. А. Валійського наведено такий текст директиви: „На випадок зустрічі з добровольцями п о м о ж л и в о с т и (підкреслення моє, С. Р.) не вдаватися у ворожу акцію...”, а в дійсності вірний і автентичний текст дирек-

тиви, за оригінальним документом, цитованим полк. О. Доценком в його творі „Літопис Української Революції” книга 4. Київ-Львів 1923, стор. 9, звучить так:

„На випадок зустрічі з частинами армії Денікіна належить триматися до дальшого розпорядження слідуєчих норм: належить б е з у м о в н о (підкреслення моє, С. Р.) не вдаватися в ворожу акцію...”

Коли порівняти обі вище наведені версії директиви Штабу Головного Отамана з 22 серпня 1919 р., то засаднича різниця безспірна. Різниця між словами „безумовно” чи „по можливості” змінює цілковито зміст цієї директиви та виразну волю того, хто цю директиву, як військовий наказ, формулював.

Отже, коли приймемо як факт автентичний текст директиви, то нема підстави твердити, що вона була неясна, то що вона допускала можливість підлеглим командирам проявляти якусь власну воєнну ініціативу, яка суперечила б ясному і категоричному наказові. Вона в ніякім випадку, під ніякою умовою („безумовно”) не дозволяла вдаватися у ворожу акцію з частинами армії Денікіна та давала виразну відповідь на питання: як поводитись з денікінцями у випадку зустрічі з ними. Її мотиви були суто політичного характеру, вона була видана по лінії тодішньої політики уряду УНР — уникнути війни з Добрармією — і тому ніякий відповідальний командир не міг її на власну руку самовільно змінити.

Коли Штаб Головного Отамана видавав по вищу директиву, то він добре передбачував всяку евентуальну ситуацію при зустрічі українських частин з денікінцями. Що більше, він передбачував навіть можливий напад денікінців на українські частини, бо згадувана директива була видана у відповідь на телеграму

отам. Ю. Тютюнника з 22 серпня 1919 р. ч. 166, який вже тоді виразно інформував Штаб Головного Отамана про ворожу військову акцію з боку денікінців (О. Доценко, цитований твір, стор. 10).

В тім стані справи, немає найменшої аналогії між ситуацією в Києві в 1919 р. та агресією на Литві польськими військами під командою ген. Л. Желіговського, бо Желіговський діяв за виразним наказом Й. Пілсудського (а не тільки за „тихою згодою”, як це написано в редакційній замітці), а в нашім випадку такий же виразний наказ Штабу Головного Отамана забороняв „безумовно” всяку евентуальну ініціативу наших військових командирів.

Події з 31 серпня 1919 року в Києві надзвичайно докладно і переконливо, на основі автентичних джерел, вияснив ген. О. Удовиченко у своїй праці „Україна у війні за державність”, де він ствердив, що „Український Уряд не мав жодного бажання вступати в боротьбу з Добрармією; навпаки, вся його політика була скерована на порозуміння, на спільні акції двох армій проти Червоної Армії...” і тому „Українським військам було підтверджено наказ про необхідність уникати акцій, що могли б привести до збройних конфліктів”. І тому в Києві „наші війська, пам'ятаючи наказ про уникнення сутичок з військами Добрармії, стрималися від бойових чинів”. (Цит. твір, сторінка 112).

З ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНОГО ІНСТИТУТУ ПРІ НТШ

5-го серпня ц. р. ген. Павло Шандрук зрікся, з покликанням на обставини особистого характеру, головства в Українському Військово-історичному Інституті при НТШ в Нью Йорку. Головство Інституту перейняв сотник Зенон Стефанів.

12 грудня 1959 р. відбулось засідання Управи ВП. Прийнято до відома, що між Сезоном Стефановим і п. Семеном Старовим з Монтерей в Каліфорнії ведеться листування в справі видання Словника української військової термінології, до якого поважні матеріали зібрав п. Старів. З вдволенням стверджено, що існують дані на можливість видання такого словника, що в основі брав би під увагу скорочений до 5.000 слів англійський термінологічний словник. — У ВП відбувся 6 червня 1959 Вечір у честь покійного генерала Всеволода Петрова під головуванням і вступним словом ген. П. Шандрука та виступами проф. Івана Паливоди, д-ра Ярослава Гриневича і сина покійного Генерала, Святослава В. Петрова. — 1-го листопада доповідачем на Конференції ВП був Зенон Стефанів.

З ДОПОВІДЕЙ НА ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНІ ТЕМИ

ПОЛЬСЬКА АГРЕСІЯ НА УКРАЇНУ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Військово-Історичний Інститут при НТШ відбув в дні 1 листопада 1959 р. для вшанування річниці Листопадового Зриву наукову конференцію, на якій виголосив доповідь директор цього Інституту сот. Зенон Стефанів.

Поскільки український Перший Листопад дуже тісно пов'язаний також із початком польської воєнної агресії на Україну, — доповідач, відомий військовий історик, — видвигнув тезу, що найголовнішою причиною упадку нашої державности була польська агресія.

Польський напад на Україну — факт майже без прецеденсу в історії збройних конфліктів між народами. Це була нічим неоправдана воєнна агресія одного народу на другий, що довгі роки перебували разом в спільній неволі, а до того ще, що особливо муситься підкреслити, нападена сторона знаходилася вже більш року у стані війни із спільним для обох народів ворогом історичним.

Прелегент представив поодинокі етапи польської агресії в стратегічному аспекті, подаючи цілий ряд, мало відомих фактів в нашій історіографії. Між іншим Польща, в той час велика мілітарна потуга та визнана побідною Антантою, розпоряджала в 1918-20 рр. такими збройними силами, на підставі польських джерел: в листопаді-грудні 1918 — 150 тис., в березні-квітні 1919 — 320 тис., липень 1919 — 500 тис., грудень 1919 — 700 тис. (21 піх. дивізії, 7 кінних бригад), літо 1920 — мільйон, жовтень 1920 — 1,300 тис. Для порівняння — наші збройні сили ледве доходили до кількості 100 тисяч в липні-серпні 1919 р.

Під час нашої офензиви на Київ і Денікіна з півдня 200-тисячна польська армія була сконцентрована і даліше на українському фронті, хоча й обов'язувало тоді вже перемир'я, а 150-тис. армія стояла безчинно на півночі на лінії Березини, маючи в своєму посіданні Менськ, Бобруйськ і Борисів, або т. зв. стратегічну смоленську браму. Марш. Тухачевський в одній із своїх праць з 1923 р. стверджує, що тоді польська офензива з заходу могла спричинити катастрофальні наслідки для большевиків, але до цього не дійшло, бо поляки не хотіли домовитися з протибольшевицькими силами, тому й червона армія побивала своїх ворогів поодиночі.

М. ін. доповідач згадав про таємну переписку Пілсудського з Дзержинським та Леніним відносно територіальних уступок в користь Польщі ще перед польсько-советською війною в 1920 р.

Польща в спілці з московсько-большевицьким імперіалізмом завалила українську державу, але в кінцевому висліді і сама опинилася в ролі сателіта Москви.

Наслідки польської воєнної агресії і її імперіалістичної політики заважили фатально на укладі і рівновазі сил на Сході Європи.

В кожнім разі, на думку доповідача, Польща вже не буде в майбутньому рішальним чинником в творенні нового порядку в Європі.

Юрій Калина
пполк. УПА

УПА В НАСВІТЛЕННІ ПОЛЬСЬКОГО ГЕНЕРАЛА

Yurij Kalyna: UPA AS PORTRAYED BY A POLISH GENERAL

Former lieutenant colonel of the Ukrainian Insurgent Army (UPA) during and following World War II, presents information, based on Polish

Military Sources, about the Ukrainian Insurgent Army as it was evaluated by the Polish Officers.

Ген. Бриг. мгр. Ігнаци Блюм, „Udział wojska polskiego w walce o utrwalenie władzy ludowej. Walki z bandami UPA.” *Wojskowy Przegląd Historyczny*, Варшава 1959, ч. 1, ст. 1-29,

Блюм), обмежуюсь тільки до „Закерзонського Краю”, що в жовтні 1945 р., як Військова Округа ч. 6 був включений до стрефи УПА — Захід”.

Організаційна структура

„Поки приступлю до обговорення акцій польського війська проти банд українських націоналістів (пише ген. бриг. І. Блюм), бажав би я представити організаційну структуру УПА”. Ген. Блюм реферує: УПА була підпорядкована створений в 1943 р. Українській Головній Визвольній Раді (УГВР), яка керувала цілим підпільним збройним рухом на теренах Радянської України і південно-східних теренах Польщі. Організація Українських Націоналістів, як політична партія мала ідеологічний провід в „українському фашистському русі”. Цілою армією керував Головний Військовий Штаб (ГВШ) з Чупринкою на чолі. Операційний терен УПА обіймав 4 стрефи-краї:

УПА — Схід, яка діяла на Поділлі (за вийнятком воєвідств львівського та станиславівського).

УПА — Захід, яка діяла на терені воєв. львівського та станиславівського.

УПА — Північ, яка діяла на Волині та Поліссі.

УПА — Південь, яка діяла на терені Закарпатської України.

В кожній стрефі-краю діяв Красвий Військовий Штаб (КВШ). На свому терені, він творив військові операційні округи, що з черги ділились на відтинки, на терені яких оперували окремі відділи УПА.

„Тому, що в мене немає матеріалів, які наświetлюють контрреволюційну діяльність УПА на теренах Радянського Союзу (пише далі ген.

Адміністративно „Закерзонський Край” був поділений на 3 оперативні відтинки:

1. „Лемко” (обіймав надрайони „Холодний Яр” і „Бескид” та простягався на терени повітів Перемишль, Бірча, Ліско, Сянок, Білгород, Новий Санч, Горлиці і Криниця). Надрайони ділилися на райони. „Холодний Яр” — мав 5 районів, „Бескид” — 6 районів.

2. „Бастіон” мав тільки один надрайон на правах округи. Цей надрайон під назвою „Батурин” простягався на заході ріки Сян, на сході — до польсько-радянського кордону з 1939 року, на півночі — північна частина перемиського повіту, на півночі межував з повітами Білгорай і Томашів Любельський. „Батурин” ділився на 5 районів.

3. „Данилів”, що мав два надрайони: „Левада” і другий надрайон, що її назву не можна було устійнити. Відтинок цей обіймав західню частину повіту Томашів Любельський та повіти: Володава, Грубешів і Біла Підляська. Оба надрайони ділились на 4 райони.

Сили УПА

На терені люблинського повіту, ряшівського та краківського воєвідств, діяло 17 сотень-компаній УПА, що були розташовані ось так:

На терені відтинку „Лемко” діяли сотні: „Бурлаки”, „Ластівки”, „Громенка”, „Крилача”, „Біра”, „Бродича”, „Гриня” і „Стаха” (вісім сотень).

На терені відтинку „Бастіон” діяли сотні: „Шума”, „Бриля”, „Крука” „Тучі” і „Калиновича” (п'ять сотень).

На терені відтинку „Данилів” діяли чотири сотні: „Яра”, „Дуди”, „Давида” і „Чавса”. Стан кожної сотні виносив 60-150 бійців. Загальну кількість старшин і бійців УПА та членів підпільної мережі ОУН в „Закерзонському Краю” ген. Блюм нараховує на понад 6 тисяч. Відділи ті були добре озброєні; кожна сотня мала 2 важкі кулемети, 8-10 легких ручних кулеметів системи „Дехтярова” або німецькі легкі кулемети. Команди відтинків диспонували теж малокаліберною артилерією й мінометами. Всі вояки УПА були озброєні теж автоматичними пістолями, крісами, різного рода гранатами та короткою зброєю. Відділи УПА систематично вимінювали стару зброю на здобичну новішу і кращих зразків. В зв'язку зі своїм озброєнням сотні УПА мали велику вогневу силу.

Ген. Блюм гадає, що, політично, УПА на-в'язувала до найбільш реакційних і назадницьких традицій українського націоналізму: до Української Галицької Армії з 1918 р., до „контрреволюційних” відділів Петлюри, до традиції боротьби з революційним рухом на Західній Україні, до дивізії СС „Галичина” і врешті до найпримітивніших зразків Січі, наприклад до стосування тілесних кар на підставі вироків польових судів УПА.

Співпраця УПА з польським підпіллям

УПА (пише ген. І. Блюм), була поважною загрозою для молоді польської „народної” влади. Небезпеку цю подвоював ще факт наявної співпраці УПА з польським реакційним підпіллям, передовсім з організацією ВІН. У цій співпраці були заінтересовані обі сторони. УПА хотіла засвідчити перед світом, що вона стремить до співпраці з підпільними організаціями Європи, що вона сильна та прогресивна, бо бореться не тільки за український, але й польський народи. Польське підпілля, через співпрацю з УПА, прагнуло досягнути не тільки близькі цілі, як розширення розвідочної сітки, обмін матеріалів, організування спільних акцій, але теж і реалізувати далекойдучі пляни — після перемоги та знищення радянської і народної влади в Польщі — створити „федерацію” з „фашистською українською державою”. Потвердження цих плянів дав судовий процес Францішка Непокучицького і товаришів в Кракові, як теж й архіви ВІН-у та про-

пагандивна література обох підпільних організацій. Як ще один доказ співпраці УПА та ВІН-у, ген. І. Блюм дає опис спільної акції обох організацій на Грубешів (28 травня 1946 р.).

1 WALKI WOJSKA POLSKIEGO Z BANDAMI UPA 21

Сакіє 1. Рејони діялаі једностек WP і KBW, вхојдзачеј в склад G.O. „Wisła”

Мапа з розправи ген. І. Блюка.

Акції ВІН проти УПА

Поскілки сили внутрішніх військ та МО (Міліція Обивательська) були ослабі, до акції проти УПА включено до неї теж відділи ВІН. Цю ліквідаційну акцію ген. І. Блюм ділить на три періоди:

1. Від липня 1944 до половини червня 1945 р.
2. Від червня 1945 до квітня 1946 р.
3. Від квітня 1946 до березня 1948 р.

В першому періоді, себто від липня 1944 до червня 1945 р., відділи УПА всеціло оволоділи багатьома районами. Озброєні в автоматичну зброю, легку польову артилерію та міномети,

відділи УПА порушались цілком відкрито на своїх теренах та були грізним противником малих відділів польського війська, створених зі старшинських шкіл чи запасних частин. Після закінчення воєнних дій проти гітлерівських армій, начальне командування перекинуло з фронту, на найбільш загрожені відтинки: 1, 3, 8 і 9 дивізію. За винятком 1-ої дивізії, всі інші воювали проти УПА. Все ж таки, цим трьом дивізіям не вдалося зліквідувати УПА. Ген. Блюм подає такі причини: брак досвіду польського війська в партизанській боротьбі, знаменита розвідка УПА, тактика боротьби УПА, що полягала на униканні великих одвертих боїв, а стосувала головно засідки та несподівані наскоки на польські відділи, і, врешті, брак координації між окремими польськими дивізіями та операційними групами КВВ (Корпус Безпеченства Вевнентшнего). Для кращого провадження боротьби проти УПА варшавський уряд створив комітет безпеки, якому підлягали Воевідські Комітети Безпеки. Створено операційну групу „Ряшів”, що від 5 квітня 1945 до 31 жовтня 1946 року провадила боротьбу проти УПА, але й вона не була всилі зліквідувати її, бо — як стверджує ген. Блюм — УПА користувалась повною підтримкою українського населення.

Дальше ген. І. Блюм цитує військові рапорти та зізнання свідків із процесів проти членів УПА для підкреслення важкого положення і з цього приводу пише: „Ходило мені про створення образу ситуації на південно-східних теренах Польщі, ситуації, яка змусила польський уряд до прийняття радикального рішення — зліквідування УПА шляхом переселення українського населення на північні і західні терени Польщі. Два елементи тієї постанови — ліквідація УПА та переселення людности — становили взаємно доповнюючу себе розв'язку проблеми. Без перенесення українського населення не можна було зліквідувати УПА”. Постанову про переселення приспішила ще смерть в боротьбі проти УПА „генерала броні” К. Сверчевського (28.3.1947), а в наслідок засідки сотні УПА „Гриня” гине 32 людей з 4-го відділу групи ВП.

Акція Висли

Наказом начального командування ВП з дня 17.4.1947 року постановлено перевести спеці-

альну акцію проти відділів УПА під криптонімом „Висла”. Для проведення цієї акції призначено військові й поліційні сили, що стояли під командуванням заст. шефа генерального штабу ген. бриг. Моссора. Групу Операційну „Висла” поділено на два терени: „С” — Сянік та „Р” — Ряшів. Для переведення акції призначено наступні військові формації:

„С” — Сянік: 6 дивізія піхоти в складі зведеного полку з 2 і зведеного полку з 6 див. піх., 7 див. піх. в складі зведених полків з 7, 10 та 11 див. 8 див. піх. в складі зведеного полку з 1 див. піх. та полку 8 див. піх.

Комбінована Дивізія Військ Корпусу Внутрішньої Безпеки в складі 3 бригад.

„Р” — Ряшів: 9 дивізія піхоти в повному складі, скріплена зведеними полками з 3, 5, 14 див. піх., зведений полк з 4 див. піх., зведений полк з 12 див. піх. та відділ міліції в числі 700 людей.

Крім цього Операційна Група мала до розпорядження:

самохідний полк з 6-ти сотнями по 50 автомашин, кожна санітарна чота з 10-ма автомашинами та 1 сотня технічного знаряддя. Летунська ескадра в силі 1 „Дугляс” та 9 П-2, чота охорони штабу в силі 51 чоловік.

І навіть унаслідок цієї спеціальної акції „Висла” польському війську не вдалось цілком зліквідувати УПА. Зараз після розв'язання формацій, що входили до оперативної групи „Висла”, що мало місце 31.7.1947 р. стверджує ген. Блюм — діяльність „банд” УПА в серпні 1947 року зросла. І так вночі з 10 на 11 серпня 1947 р. відділ УПА силою 100 бійців напав на польські відділи в Угринові і Долгобичеві. Знову ж вночі з 16 на 17 серпня 1947 року відділ УПА силою 100 бійців зробив засідку на групу ВП з 9 п. п. Дня 22 серпня 1947 року внаслідок засідки упівців загинув один польський старшина та 17 вояків.

Відкинувши деякі епітети як „банди”, „фашисти” і тим подібне, що зрештою належить до стандарту комуністичних писань, немає сумніву, що стаття ген. Блюма вартісна як перша поважна спроба з ворожого боку накреслити дії УПА. Досі ніхто з противників УПА, зокрема ніхто з советських військових істориків, не наважився опублікувати подібні документи і поробити подібні висновки, що їх зробив ген. Блюм. Деякі з цих висновків вдаряють безпо-

середньо по обов'язковій совєтській „лінії”, в роді твердження про УПА, як про банди горло-різів, що їх „народ” викляв і знищив, або прогнав з України. Ген. Блюм правильно пише, що УПА мала своє центральне командування та політичне керівництво в Україні та що її підтримував весь український народ. Тому ген. Блюм помиляється, коли каже про УПА, як про „контрреволюційну силу”. Ніяким контрреволюційним рухом УПА не була. УПА була військовою силою, що обороняла свою територію та населення від вивозів та вела оборонну війну проти червоно-польського та червоно-російського наїзників. Не згідне з правдою теж твердження ген. Блюма про трикратну чи-

сельну перевагу військ оперативної групи „Ви-сла” над упівцями. На нашу думку, перевага польського війська була далеко більша, ніж її заподас ген. Блюм, тим паче, що він не згадує про підписання військового договору між ССРСР-Польщею-Чехословаччиною для спільної акції проти УПА, що про нього польський міністр закордонних справ — Зигмунд Модзелевський повідомив цілий світ на сесії комісії закордонних справ польського Сейму 7 травня 1947 року.

Крім цього, в статті ген. Блюма, подано ще невірне чимало подробиць організаційного характеру, розгляд яких виходив би значно поза рамці цього огляду.

РЕЗОЛЮЦІЇ ІV З'ІЗДУ ОБ'ЄДНАННЯ КОЛ. ВОЯКІВ УПА В ЗДА

З 5-го і 6-го вересня 1959 р. у Філадельфії, Па.

Четвертий З'їзд ОКВ УПА в ЗДА складає синівський поклін страждаючим Українським Церквам і палко вітає Український Народ, своїх друзів по зброї, УГВР, ГК УПА та провід ОУН.

Четвертий З'їзд ОКВ УПА в ЗДА пересилає глибокий поклін Єрархам Українських Церков на чужині, та щиро вітає братні Комбатантські Організації, а головню ОКВ УПА в Канаді та Німеччині, Товариство бувших Вояків УПА ім. ген. Т. Чупринки в ЗДА, ОБВУА, Братство кол. Вояків 1-ої УД УНА, Братство УСС-ів, Братство Запорозжів ім. Болбочана та Братство Карпатських Січовиків.

Вітаємо Президію ЗП УГВР на чужині, Головну Делегатуру ЗП УГВР в ЗДА, та всіх українців і їх громадсько-політичних установ в ЗДА, а головню їх центрально УККА.

1. Ми, колишні Вояки УПА, об'єднані в ОКВ УПА в ЗДА в 15-ті роковини повстання УПА та 12-ліття рейду відділів УПА на Захід, що припадають цього року, маніфестуємо нашу єдність з Українським Народом на Рідних Землях в боротьбі за відновлення української соборної і самостійної держави.

Заявляючи вірність ідеям українського визвольного руху ОУН-УПА-УГВР, обіцяємо продовжувати нашу боротьбу в душі Звернення Воюючої України з жовтня 1949 року.

2. Ми, колишні вояки УПА, об'єднані в ОКВ УПА в ЗДА, висловлюємо наш глибокий подив для Українського Народу на рідних землях за його духову та моральну незламність в боротьбі проти російського імперіалізму і колоніалізму.

Ми, колишні вояки УПА, об'єднані в ОКВ УПА в ЗДА, стверджуємо, що Український Народ знаходиться сьогодні в одному з найважчих періодів своєї історії. Особливу небезпеку для України творить тепер посиленний наступ Москви на всі ділянки життя українського народу та намагання знищити національно-культурну і духову окремішність української нації

шляхом включення її в одну совєтську, а на ділі російську націю. Засобами для цієї мети служить передовсім поспішна русифікація шкільництва, преси, державного та партійного апарату, проповідування ідеологій малоросійства, провінціалізація української культури, вивози української молоді поза межі України, колонізація українських земель росіянами або русифікованими елементами тощо.

Така політика Москви зустрічається зі широким спротивом українського народу. Визвольну боротьбу за повну державність України український народ веде сьогодні передусім в легальних формах на усіх відтинках життя, зокрема проти русифікації, за свободу історичних дослідів і збереження українських національних традицій, проти фальсифікації історії, проти економічної експлуатації України Росією, за свободу релігії, за свободу зв'язків з закордоном. Втечами із цілих земель українська молодь протиставиться насильним вивозам.

3. Ми, колишні вояки УПА, об'єднані в ОКВ УПА в ЗДА стверджуємо, що запрошення до ЗДА М. С. Хрущова, який в 1930-их і 40-их роках був одним з найбільших погромщиків над українським народом, а тепер є головню відповідальним за щоденно загострювану систему поневолювання України і інших неросійських народів ССРСР, є великим ударом по ідеї визвольної боротьби всіх поневолених Москвою народів.

Приїзд Хрущова до ЗДА Москва вже сьогодні використовує для того, щоб ламати віру поневолених нею народів в успішність їхньої визвольної боротьби. Українці поза рідними землями повинні використати приїзд Хрущова до ЗДА з одного боку для того, щоб посилити свою допомогу українському народові в його боротьбі за незалежність, яку він тепер веде на усіх відтинках його життя, з другого боку, розкрити перед вільними народами справжню роллю Хрущова в Україні та перестерегти їх перед небезпеками, які їм готує Кремль.

4. Ми, колишні вояки УПА, об'єднані в ОКВ УПА в ЗДА заявляємо свої симпатії з усіма українськими центрами і організаціями на чужині, що стоять твердо на становищі державної незалежності України та активно борються за реалізацію загальноукраїнських державницьких ідеалів.

Стверджуємо, що головним завданням української еміграції є допомагати українському народові в його боротьбі на рідних землях. Для сповнення цього завдання потрібна єдність і координація всіх політичних самостійницьких українських сил, що діють на чужині.

Закликаємо до такої єдності і координації.

5. Ми, колишні вояки УПА, об'єднані в ОКВ УПА в ЗДА закликаємо всіх членів ОКВ УПА з ЗДА, щоб вони ще більш включились до громадсько-політичної роботи на терені свого осідку та брали в ній активну участь.

Зокрема закликаємо членів Об'єднання, щоб вони включались до праці братніх політичних і комбатантських організацій.

6. Ми, колишні вояки УПА, об'єднані в ОКВ УПА в ЗДА апелюємо до всіх колишніх вояків УПА, щоб вони об'єдналися в одній організації на комбатантській базі. Під сучасну пору немає причин, щоб таке об'єднання не могло наступити.

7. Ми, колишні вояки УПА, об'єднані в ОКВ УПА в ЗДА обстоюємо думку, що всі українські комбатантські організації в ЗДА повинні об'єднатися для виконання важливих завдань і цілей в одній українській комбатантській організації в ЗДА. Окремі її складові частини повинні мати, для виконання власних завдань, широку автономію.

8. Ми, колишні вояки УПА, об'єднані в ОКВ УПА в ЗДА вважаємо, що документація боротьби УПА через видання документів, мемуарів і спогадів учасників за одно з найголовніших завдань колишніх вояків УПА, що перебувають на чужині.

Закликаємо членів Об'єднання до списування своїх спогадів і мемуарів, а провід Об'єднання до вибору найкращого способу відновлення видавничої діяльності.

З'їзд Об'єднання колишніх вояків УПА в ЗДА

5 та 6 вересня 1959 р. відбувся у Філадельфії, в приміщеннях ОБВУА, IV З'їзд Об'єднання колишніх вояків УПА в ЗДА при участі 26-ти делегатів із станиць Дітройт, Клівленд, Нью Йорк, Філадельфія та Шикаго. Відкриваючи З'їзд, голова Об'єднання сотник Сорочак привітав гостей та учасників З'їзду та підкреслив, що З'їзд відбуватиметься в 15-ту річницю повстання УГВР—УПА та в 12-ту річницю Рейду частин УПА на Захід. До ділової Президії З'їзду увійшли С. Левицький — голова, А. Герєга — заст. голови та І. Дмитрик і Р. Мац як секретарі. Голова привітав З'їзд та зарядив одномінутову мовчанку для вшанування пам'яті погиблих друзів. Слідували привіти З'їздові.

З'їзд вислухав доповідей д-ра В. Маркуся, д-ра Я. Пеленського та проф. Л. Шанковського. По доповідях

комісії З'їзду продовжували свої праці. Увечорі заходами філадельфійської Станиці, що була господарем З'їзду, відбулася товариська вечірка.

В неділю о год. 9.30 продовжувано наради. Вполудне відправлено в греко-кат. та православній церквах заупокійні Богослужби за сл. п. ген. Т. Чупринку та поляглих товаришів зброї. По полудні о год. 2-й продовжувано наради З'їзду. Після звітів членів Головної Управи та голов Станиць, голова Статуткової Комісії С. Левицький подав проєкт зміни статуту Об'єднання, що його з малими змінами схвалено IV З'їздом. З'їзд затвердив проєкт відзнаки Об'єднання. До нової Управи Об'єднання увійшли друзі: д-р М. Ріпецький — голова, Л. Жулинський — заст. голови, Ю. Лопатинський — секретар, С. Левицький — орг. реф., Ю. Котляр — референт суспільної опіки. Як вільні члени увійшли до Головної Управи І. Хома, А. Герєга, В. Сорочак. До Контрольної Комісії увійшли М. Березинський, С. Гудзик та С. Кіхтан. Товариський Суд — С. Гула, І. Дмитрик та В. Камінський.

З'їзд прийняв м. ін. постанову про поліпшення співпраці на форумі ОБВУА. З'їзд закликав членів Об'єднання до списування спогадів про свою участь в боротьбі УПА.

Ю. Л.

БРАТСТВО КОЛ. ВОЯКІВ 1 УД і УСС

До

Головної Ради Братства

Українських Січових Стрільців

на руки голови, Отамана Никифора Гірняка,

в Нью Йорку.

Високоповажані Панове, Старші Товариші Зброї!

Отсим маємо шану передати Вам зміст рішення 6-го Краєвого З'їзду Братства к. Вояків 1 УД УНА в ЗДА, що відбувся в днях 5, 6 і 7 вересня 1959 р. на „Союзівці“, Кергонксон, Н. Й.:

„Шостий Краєвий З'їзд стверджує історичну пов'язаність збройної боротьби Українських Січових Стрільців і 1 Української Дивізії УНА і з нагоди 15-ліття битви під Бродами наділяє Братство Українських Січових Стрільців почесним членством Братства к. Вояків 1 УД УНА в ЗДА.“

Краєва Управа Братства вітає Вас як почесного члена нашого Братства та складає подяку за щирий воляцький привіт, що Ви його надіслали нашому З'їздові.

Багато схожостей можна б наводити між Українськими Січовими Стрільцями і нашою Дивізією, є теж і різниці зумовлені різним часом подій. Ми, колишні вояки Дивізії, з гордістю все підкреслюємо, що ми зросли і виховалися на Вашому прикладі і стараємось бути гідними наслідниками чинів Українських Січових Стрільців.

Остаємо зі щирим воляцьким привітом!

За Краєву Управу

І. Скіра, голова

В. Лотоцький, секретар

Мирон Дідурик
кадет-підполк.,
командант 2 Кадетської Бригади
Ст. Пітерс Каледж

СПЕЦІАЛЬНІ ВІЙСЬКА

Cadet Lt. Col. Myron Diduryk: SPECIAL FORCES

Young cadet officer, Commanding Officer of the ROTC Cadet Brigade at St. Peter's College, pre-

sents general information about The Special Forces of the US Army.

Special Forces — спеціальні відділи американської піхоти створені на те, щоб організувати і вживати партизанські загони проти ворога в майбутніх війнах. Членами цієї військової формації є піхотинці-охотники, які добровільно переходять парашутний (піхотнодесантний) вишкіл, щоб під час війни інфільтрувати глибоко у ворожу територію для організування і проведення партизанських операцій проти ворога. Крім інфільтрації з повітря, ці відділи вишколюються в способах інфільтрації водою і суходолом.

Професійні вояки не дуже довіряють партизанським операціям через їх нерегулярність та немілітарний зовнішній вигляд. Але історія воєн світу повна прикладів про партизанські дії, що мали корисний вплив на хід боїв і воєн. Друга світова війна і війна в Кореї переконали про потребу формування окремих відділів в американській армії для провадження партизанських операцій. Одним із завдань ОСС (Office of Strategic Services) під час другої світової війни було організувати і вести партизанські операції. На підставі цих досвідів, зродилася окрема військова піхотна формація Special Forces Group Airborne.

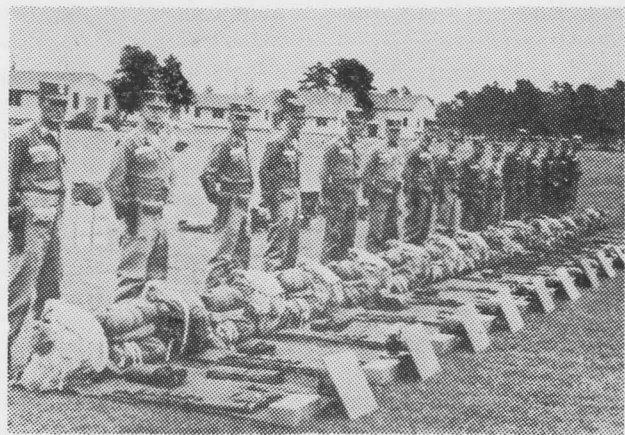
Ця Special Forces Group Airborne складається з оперативних дружин, склад і величина яких залежить від завдання призначеного їм в партизанських операціях. До складу цих дружин входять високо вишколені провідники, першокласні демоліцисти (фахівці від нищення об'єктів), комунікаційні експерти, спеціалісти у всіх родах зброї і медики. Найменша з цих дружин, дружина FA, складається з двох старшин (captain і lieutenant) і 13 спеціалістів. До них входять 4 спеціалісти у різних типах зброї, 4 демоліцисти, 1 медик, 1 радіомеханік,

2 радіооператори і один дружинний сержант (team sergeant). Завданням такої дружини є інфільтрація ворожих ліній суходолом, водою або повітрям для організування, вишколу, доставки припасів, контролю і керування операцій партизанського полку-загону. Як бачимо, десять таких дружин можуть керувати діями десятих партизанських полків-загонів і мати поважний вплив на вислід і поступ регулярних бойових операцій і загалом війни. Дальші дружини мають подібні завдання і можливості для організування і керівництва більших партизанських ешелонів.

Ближче пояснення завдань цих дружин виявить краще значення цих дружин для вишколу і дій партизанів.

До організування належить підпорядкування партизанських відділів даного обширу під одну команду без організаційного об'єднання їх. Тут теж включено систематичну збірку інформацій, добрий внутрішній зв'язок, як теж і інші організаційні і адміністраційні завдання.

Вишкіл стрічається з поважними трудноща-

Дружина "FA" з повним вирядом.

Photo: US Army

ми, як ворожий терен, різниця мови і культури та короткий час. Знання засвоєне партизанами ранком — вже вечером є практично використане проти ворога. Вишкіл включає лиш важливі предмети і його стосується до малої, вибраної горстки партизанів.

Розвідка.

Photo: US Army

Доставка припасів усе мусить бути добре zorganizована, бо вона конче потрібна для успішного і безперервного проведення партизанських операцій. Припаси, зброя, амуніція, вибухові матеріяли, ба навіть харчі, мусять бути доставлювані з американських (дружніх) магазинів.

Контроль означає, що партизанські відділки частинно підлягають командуванню Американської Армії, що оперує в даному терені. Нормально, партизанський відділ-полк є під проводом своїх власних проводирів, а провідник дружини Special Forces відповідає за виконання завдань даного партизанського відділу-полку, з котрим ця дружина зв'язана, і за координацію партизанських дій з регулярними операціями на даному театрі бойових дій.

До керування належить зверхній нагляд над виконанням завдань партизанського відділу-

Дня 30 листопада 1959

З А Я В А ГОЛОВНОЇ РАДИ БРАТСТВА УСС

в справі знеславлення пам'яті Державного Секретаря Військових Справ ЗУНР полковника Дмитра Вітовського і доброго імені Українського Січового Стрілецтва.

Головна Рада Братства УСС подає цим до відома, що до спогадів бл. п. д-ра Льонгіна Цегельського, друкованих у фейлетонах „Америки”, вона займе становище після закінчення друку фейлетонів.

За Головну Раду Братства УСС

Д-р Никифор Гіряк
Голова

Д-р Юліян Налісник
Секретар

полку і професійна допомога у виконанні цих завдань.

З уваги на ці завдання зрозуміло, що члени таких відділів Special Forces, мусять перейти вишкіл у різних ділянках військового знання. Мови, зброя, піхотний і піхотнодесантний вишколи, вибухові матеріяли, пізнання терену, методи навчання партизан, географія, історія і культура держав, до яких ці дружини можуть бути вислані на випадок війни. Не є виключене, що місцеві партизани — у випадку льокальних воєн чи великої війни — стрінуть спершу недовірливо Спеціальні відділи американських збройних сил. Але приймається з певністю, що у випадку війни з Советами порявлені большевиками народи стануть найкращим союзником Америки і їхні партизани співпрацюватимуть з американцями з найбільшою охотою. Нищення ворогові запілля та деморалізування ворога партизанськими діями — це невід'ємна частина модерної стратегії навіть в атомовій добі. Існування в американських збройних силах Special Forces є доказом, що Америка визнає вартість союзника, яким будуть у випадку війни з Советами, протисовєтські партизани.

Член Спеціальних
Відділів
готовий
на подорож
за ворожі лінії.
Photo: US Army

Д-р Осип Утриско

КОМАРНЯНЦІ В УГА*)

Dr. Osyp Utrysko: CITIZENS OF THE KOMARNO COUNTY OF WESTERN UKRAINE
IN THE UKRAINIAN GALICIAN ARMY

Former Ukrainian officer, a lawyer by profession, relates about the massive participation of

the people from his county in the Ukrainian Galician Army.

Як уродженець м. Комарна (біля Львова), учасник Листопадового зриву і дальших наших визвольних змагань, почуваюся до обов'язку подати по змозі докладні дані про численну участь українців, зокрема молоді з м. Комарна у визвольних діях того часу. В літописі „Червоної Калини” з 1930 р. знаходимо короткий звіт з Комарна (пов. Рудки). Доповнивши його власними спогадами, стверджую такий хід тодішніх подій:

Вночі з 31 жовтня на 1-ше листопада 1918 р. пок. В. Добровольський, теолог з Комарна, вертаючись як кур'єр Українського Військового Комітету після наради зі Львова, привіз доручення УНРади і УВКомітету для недавно померлого Гриня Тершаковця, соймового посла і кол. австрійського підстаршини, що вернувся напередодні зриву з російського полону (фактично з Києва) і зупинився в рідному селі Якимчицях, щоб він негайно перебрав владу в повіті. Г. Тершаковець, одержавши таке нелегке доручення, дібрав собі відважних військовиків з Кліцка-Якимчиць, між ін. І. Бея і групу осіб з Комарна, перебуваючих тоді на відпустках: П. Бучкевича, А. Калимона, А. Пеленського (однорічного підстаршину), Ол. Пеленського (с. Михайла), І. Білика, абс. прав О. Ліщинського (с. Миколи), В. Бучкевича і ін. Загал військовиків з Комарна був ще на фронтах або у далеких, військових кошах. Після роззброєння згаданою групою вночі з 31-го жов-

тня 1918 р. ополченців (мазурів) з 40-го австрійського полку піхоти, господарської частини в Якимчицях і станиць австрійської жандармерії в Комарнянщині, вже раннім ранком 1-го листопада 1918 р. мрячної, осінньої днини (це була п'ятниця) на міському і судовому будинках в Комарні замаляли жовто-блакитні прапори на знак, що влада в Комарні вже в українських руках. Передане звітлення до Львова (за „Літописом Ч. К.”) голосило: „Комісарем української влади в К. назначений адвокат д-р І. Кос, посадником міста Д. Ольховий, а командантом військової залоги пор. І. Мартинюк, який з перебуваючим хвилимо в К. четарем Я. Косоноцьким взялись за організацію Українського Війська в Комарнянщині, щоб перш за все приготувати мобілізацію кількох річників в повіті. Зорганізовано міліцію для повнення служби безпеки. Давні руссофіли ідуть з нами проти поляків...”

Вже в перших днях листопада 1918 р. до міліції в К. зголосились старші громадяни. Для протиакції поляків, які розпоряджали тоді в К. і в селах Холопи, Бучали і Тулиголови численним старшинським складом, зорганізовано військову залогоу в Комарні. Розставлено стійки в місті і на залізничній стації Бучали, де попадало в наші руки чимало австрійського військового добра (зброї, одягів), та висилано стежі до згаданих польських громад. Нав'язано контакт з містом Городком, в якому була наша численна залога у давніх австрійських військових касарнях під командою пор. А. Степанова, С. Рибачевського і В. Білецького. Рівнож нав'язано контакт з містечком Щирцем, в якому наша військова залога розміщена була в судовому будинку. На збори військовиків в Комарні 4 листопада 1918 р. наспіла вістка, що в недалекому Скнилові (біля Львова) побіч залізничної стації до залишених австрійцями

*) Містимо цю статтю, як джерельний матеріал до історії УГА. Якщо можна б із різних повітів зібрати подібні подрібні дані, то це був би вартісний вклад у нашу військову історіографію. Світлини і докладні списки 1) комарнянців, які згнули в боях, або померли в „чотирикутнику сметри”, 2) тих, які померли в р.р. 1920—1938, 3) тих, які прибули 7 серпня 1938 року на військовий апель і 4) тих, які з різних причин не прибули туди, та світлини, — з огляду на брак місця, помістимо в наступному числі „Г.К.” — Ред.

військових магазинів з харчами і зброєю добираються поляки зі Львова і що у Львові в Городецькій дільниці йдуть бої між українськими та польськими військовими відділами. Зорганізований відділ наших військовиків з Комарна під командую чот. Ф. Швеця виїхав негайно до Скнилова. Тут серед перестрілки з польським військовим відділом зі Львова по обох сторонах були ранені і один вбитий. Однак все таки вдалось вмити наладований харчами і зброєю поїзд під ескортою чот. Грабовенського відіслати в напрямі Самбора. Поляки хвилево зайняли Скнилів 8 листопада 1918 й арештували сина місцевого пароха о. Йосифа Фолиса, посла до австрійського парламенту. Наступного дня прибула відсіч з Комарна з пор. І. Мартинюком на чолі, очистила Скнилів і завела в ньому спокій і порядок.

В міжчасі з кожним днем у Львові йшли завзяті бої на вулицях, а з Високого Замку українська артилерія під командую сот. І. Сітницького (уродженця Комарна) і пор. Ю. Полянського підтримували наших вояків. Після того, як 21 листопада 1918 р. поляки зайняли Городок, наша ситуація на фронті погіршилась. Поляки мобілізували свої сили у Львові і на захід від Львова, а їх військові частини почали загрожувати Комарнові, яке опинилось у прифронтівій смузі. Після відходу з Комарна наших старшин І. Мартинюка і Я. Косоноцького, наша ситуація в Комарнянщині кілька днів була непевною аж поки з італійського фронту прибув пор. К. Утриско, який переорганізував військову залогу в Комарні і її значно скріпив. Вже в останньому тижні листопада 1918 р. почалась холодна, сніжна зима. З заходу залізничним шляхом Перемишль-Львів польські військові частини гарматними стрілами раз-у-раз непокоїли наші села. Це спричинило збільшення нашої залози в Комарні, готової до оборони. По нараді наших старшин в Комарні, на якій явився і представник нашої залози в Щирці, сот. д-р В. Геринович, переведено мобілізацію кількох річників в Комарнянщині, а новобранців відставлено до запасного коша в Щирці, початково під командую пор. А. Степанова, опісля підполк. Слюсарчука, аж до приходу отамана А. Бізанца. Небавком з'являються старшини УСС-ів З. Сенюта і С. Левицький, організують в Комарні сотню вояків, яка, зложена переважно з комарнян-

ців, узброєна і з одним скорострілом та харчами відходить на фронт в напрямі на Рудки. Відтіль, після доповнення цієї сотні другою сотнею із скорострілом під командую старшин Ф. Швеця, В. Кульчицького і Гр. Пачехи, ця військова частина відходить на фронт під Городок до Угерець Незабитовських і Стоділок, при чому третя сотня під командую чет. А. Ліщинського вже раніш обсадила село Завидовичі.

На нараді наших частин в Щирці рішено очистити терен на захід і південь від Львова й унеможливити полякам підсилення польських частин у Львові. Як перший етап в цій акції намічено здобуття Городка в дні 4 грудня 1918 р. наступом трьох сотень від півдня, Гуцульським куренем з Малкович-Криниці та військовими частинами західніх повітів Перемишль-Мостиська і одною гарматною батареєю пор. М. Кречковського. Наступ, який почався ніччю 4 грудня 1918 р. серед кріпкого морозу, великого снігу і густої мряки, зустрівши сильний опір переважаючих польських військ і бронепотягу, не вдавсь. Проте, хоч полякам хвилево навіть вдалось зайняти наші позиції, однак наші частини у протинаступі відзискують свої позиції і заганяють поляків під Городок, займаючи село Долиняни, з великими втратами по польській стороні. В кілька днів пізніше поляки, намагаючись очистити терен на південь від Городка, займають села Любінь вел. і Ставчани, що їх проте наші частини в дні 19 грудня 1918 р. у протинаступі знову відзискують. В боях відзначились: старшина С. Тершаковець і підстаршина Лопачак.

В другій половині грудня 1918 р., після створення самостійних бойових груп Щирець, Рудки, в обох групах було також і вояцтво Комарна й околиці. В дні 24 грудня 1918 р. поляки наступом на цілому фронті займають село Любінь вел., що його у протинаступі наші частини відзискують і в боях займають. 26 грудня 1918 р. Ставчани а 27 грудня 1918 р. Оборшин. В тих боях беруть участь і вояки комарнянці. Після Різдва 1919 р. поляки поновлюють атаки на наші позиції та після затяжних боїв таки займають Любінь вел. і держать його аж до своєї генеральної травневої офензиви 1919 р.

Після переведення організації УГА в другій половині січня 1919 р. з групи Щирець ство-

рено 7-му Львівську Бригаду, приділену тепер до III Корпусу УГА. В тому часі зголосився на фронт згаданий вище пор. К. Утриско (уродженець Комарна), дотеперішній командант військової залоги в Комарні. Команду булавної сотні перебирає сот. М. Ліщинський враз з чет. І. Ліщинським (оба уродженці Комарна). Оба старшини комарнянці пор. К. Утриско і Ол. Кліш перебирають команди сотень в 14-му полку 7-мої Бригади, якого командантом став сотник, а згодом отаман Дибуляк. У двох куренях 14-го полку пор. С. Рибачевського і А. Степанова приділені були вояки з Комарна і околиці, головно в сотнях старшин К. Утриска і О. Кліша. Гарматчики комарнянці були приділені по батареях 7-го гарматного полку, а гарматчик хор. О. Утриско був приділений до бронепотягу ч. 2.

У всіх боях з поляками, почавши від першої, опісля в другій і третій офензиві на Львів, беруть участь вояки-комарнянці з своїми частинами. В цих боях згинули під Любінем вел. одні з кращих вояків підхор. Михайло Зайшлий і стр. І. Пеленський (прозв. „Шпить”) і був важко ранений однорічний ст. десятник Осип Щебель. Понадто відзначився своєю очайдушністю десятник І. Гірний (популярно прозваний „Качор”) який у травневій польській офензиві 1919 р. попав в польський полон і опинився в таборі в Стшалкові. Після повороту з полону І. Гірний згинув трагічною смертю з рук бандитів під Львовом в р. 1935. Українська громада в Комарні влаштувала йому гарний похорон. В цих боях брав рівнож участь хор. І. Ольховий*) з своєю четою 8-мої Бригади.

З кінцем квітня 1919 р. у Великодню суботу і неділю, ішли важкі бої під Львовом, на південнім відтинку, на північ від Комарна та під Городком. В цих боях брали участь вояки комарнянці.

У травневій польській офензиві (15-16 травня 1919 р.) поляки, одержавши сильні підкріплення з заходу, продовжують наступ. Наші частини, зокрема 7-ма бригада, не маючи амуніції, відступають перед переважаючими силами ворога в напрямі на Миколаїв, Жидачів. На цьому місці слід згадати героїську оборону

*) І. Ольховий, інженер-кооператор, помер в Нью Йорку 1953 р.

міста Комарна комарнянцями зі своїм командантом підхор. М. Сенютою та запасною сотнею під командою сот. М. Ліщинського.

В часі відступу 7-мої бригади, яка охороняла відворот III-го Корпусу під Бережанами, був важко ранений курінний командант д-р А. Гарасимів з Комарна, який помер у польському полоні, в лічниці в Бережанах. Тут попав теж в польський полон підхор. М. Здерко, який перебував в таборі полонених Тухолі 19 місяців, а з кінцем червня 1941 р. під час відступу большевиків з Комарна, був енкаведистами жорстоко вбитий.

Попався рівнож в польський полон і четар В. Панас (з Комарна)

У славній протиофензиві під Чортковом в червні 1919 р. боролись і комарнянці, вояки 7-мої бригади, а при здобутті м. Ягольниці 7 червня згинув в бою командант сотні пор. К. Утриско. В боях під Бережанами вояки-комарнянці беруть участь у здобутті гори Лисоні.

Після переходу р. Збруч біля м. Скали, в половині липня 1919 р., комарнянці 7-мої бригади борються з большевиками під Деражною, Староконстантиновом, Бердичевом, Житомиром і Коростенем. На фронті проти Денікіна вояки-комарнянці беруть участь в боях під Немировом і Брацлавом. Після злуки УГА з червоною армією 7-му бригаду перетворено в 7-ий полк (1920 р.) в складі 1-ої бригади УСС-ів. Вояки-комарнянці знову беруть участь в боях з поляками в часі їх офензиві на Київ з кінцем квітня 1920 р. Тоді чимало наших вояків падає в польський полон до Фридрихівки, а деякі старшини ввійшли в склад 5-ої херсонської дивізії Дісвої Армії...

На Україні гарматчик четар Осип Утриско, приділений до 3-го гарматного полку УГА, брав участь у всіх боях полку.

БРАТСТВО БРОДИ-ЛЕВ
і
СТАНІЦЯ І УД УНА
В НЮ ЙОРКУ

З нагоди Різдва Христового і закінчення Старого Року бажають Головній й Красній Управам І УД УНА і всьому Членству ОБВУА і всім Жертводавцям

ВЕСЕЛИХ І ЩАСЛИВИХ СВЯТ.

СУСПІЛЬНА СЛУЖБА КОМБАТАНТІВ

ПРОТОКОЛ

з переведеної перевірки книг і діловодства Суспільної Служби Комбатантів у Філадельфії, яка відбулася дня 25 серпня 1959 року.

Провірку перевели: Голова Контрольної Комісії Головної Управи ОБВУА д-р Микола Рибак, Голова Контрольної Комісії Краєвої Управи Братства кол. Вояків І УД УНА інж. Михайло Ліщинський та Голова Контрольної Комісії Об'єднання к. Вояків УПА Михайло Бережинський. З Управи Суспільної Служби Комбатантів при перевірці були приявні: дир. Іван Поритко і Олександр Білик.

До перевірки предложено ділові книги, прилоги до вписів в касовій книзі та протоколи засідань Управи Суспільної Служби Комбатантів, в яких запроголовано рішення про уділювання допомог.

На основі провірених книг зложено слідує фінансове зведення, яке повністю вичерпно характеризує діяльність Суспільної Служби Комбатантів за період двох останніх збіркових років.

Сальдо каси в році 1957/58		Дол.	12.329.06
Збірка ОБВУА	6.822.54		
Збірка Братства к. В І УД УНА	3.973.93		10.796,47
Прихід разом			23.125.53
Розходи:			
Дотація для СУВІ в Мюнхені	4.053.99		
Допомоги в Бельгії і Еспанії	837.25		
Допомоги в Півд. Америці	1.212.85		
Допомоги в ЗДА	2.413.80		
Адміністраційні видатки	203.14		
Машинка до писання	108.31	8.829.34	
Кінцеве сальдо			14.296.19
Збірковий рік 1958/59			
Прихід: Збірки ОБВУА	6.970.00		
Збірки Братства І УД УНА	3.441.34	10.411.34	
Разом			24.707.53
Розходи:			
Дотація для СУВІ в Мюнхені	5.460.00		
Допомога в інших европ. краях	585.00		
Допомога в ЗДА	1.571.28		
Друк звідомлень	275.00		
Збіркові витрати	131.33	8.022.61	
Стверджено при перевірці сальдо готівки:			16.684.92

Заподана готівка, здепонована у банках у Філадельфії, годиться зі сальдом, яке виказує подане в тому протоколі сальдо в фінансовім зведенні.

В збірковому році 1957/58 крім дотацій СУВІ уділено допомог 7 особам в Бельгії і Еспанії, 4 в Південній Америці та 3-ом в ЗДА.

В збірковому році 1958/59 в інші європейські країни поза Німеччиною вислано 7 допомог і в ЗДА приділено 18 допомог.

При перевірці стверджено, що Суспільна Служба Комбатантів господарить фінансовими засобами дуже обережно і ощадно. Як виказують протоколи засідань всі рішення Управи Суспільної Служби Комбатантів переходять на засіданнях одноголосно.

Філадельфія, 25 серпня 1959 року.

Д-р Микола Рибак,
голова Контрольної Комісії ОБВУА
Інж. Михайло Ліщинський,
голова Контр. Комісії Братства к. В. І УД УНА
Михайло Бережинський,
голова Контр. Комісії Об'єднання к. Вояків УПА

ЗІСТАВЛЕННЯ ПОЖЕРТВ
Дару Українському Воєнному Інвалідові
в збірковому році 1958/59

Місцевість	ОБВУА:	Б-во к. В І УД:	Разом:
Філадельфія	1.086.50	565.25	1.651.75
Клівленд	420.00	835.55	1.255.55
Шикаго	1.030.86	114.00	1.144.86
Нью Йорк	1.080.50	91.00	1.171.50
Ньюарк	561.89	214.00	775.89
Дітройт	358.88	279.50	633.38
Рочестер	242.37	281.75	524.12
Бофало	113.57	330.00	443.57
Честер	327.25	—	327.25
Гартфорд	—	237.19	237.19
Балтімор	157.80	—	157.80
Нью Гейвен	153.60	—	153.60
Ютика	—	139.50	139.50
Лос Енджелес	98.00	—	98.00
Амстердам	64.50	—	64.50
Трентон	—	60.85	60.85
Гренд Репідс	53.00	—	53.00
Лінколн	16.50	—	16.50
Інші громади	1.361.78	292.75	1.654.53
Разом	7.122.00	3.441.34	10.563.34

Примітка: У виказі ОБВУА подано і збірки Станиць Братства УСС та Об'єднання к. Вояків УПА.

„ПРИ КАНОНІ СТОЯВ...”

(Фейлетон)

Думаю, що історія не відзначила ще цього факту, що я був оборонцем Львова, який у рядах 40-го львівського полку піхоти по-геройськи (як потім побачимо) захищав це місто від „німецької навали...”

Інша справа, що в його обороні я не вспів ні разу вистріляти, хоч би тільки „на віват”. Не лише тому, щоб я не хотів, або не вмів стріляти, а просто для того, що не було чим і з чого... В тім — я застосувався до тактичних вказівок мого бойового друга й автентичного львівського батяра, Філька Т., з долішнього Личакова, який повчав мене:

— Ти не будь фраср і ніколи не пхайся наперед туди, де роздають коромесла*). Але завжди будь напереді, коли фасують менажу!

Сам же Філько не мав часу присвячувати багато уваги обороні моцарствової „ойчизни”, — він був зайнятий іншими, важливішими ділами: маючи тихі знайомства з мундуровими сержантами, щоночі виносив з казарм через шпитальні городи при вул. Пекарській військові коци, простирала та іншу білизну. А робив це з патріотичного обов'язку, бо за тиждень (казав) і так прийде Гітлер і все заванить.

Німецькі бомбардувальники зразу не турбували нас. Через свою розвідку, або й без розвідки, німці знаменито знали, яка то грізна збройна сила стоїть в казармах 40-го полку піхоти, при вулиці Петра і Павла... Аж одного дня (здається це була п'ятниця і 13-го числа!) зробили нам несподіванку: в білий день, в ясне, соняшне полудне, саме тоді, коли моя 9-та сотня вишикувалась з менажками під кухнею, в очікуванні на безсмертну горохівку, — тоді саме з-поза Личаківського цвинтаря вискочила ескадрилья „хрестоносців”, щоб почастивати нас гарячим „обідом”...

Одна бобма трахнула в будинок кухні з такою силою, що величезний, залізний котел із зуною вирвало з бетоновіи долівки, і кип'яча окропом горохівка потекла по коридорі, по головах, лицах і губах тих, які смакували її в той спосіб либонь останній раз... Наклало тоді того бідного польського війська, як снопів на полі! А решта, що не погубила в цьому нальоті голов, рук і ніг, кинулась в розтіч у дикому переполосі, хто на цвинтар, а хто в ліс, на Погулянку.

Тут мушу похвалитись, що в тих часах я був хлопець легкий в ногах, робив сто метрів за 14 секунд, і тому, мабуть, разом з колегою Фільком та з кількома іншими „орлятами”, загнався трохи не під самі Лисиничі. Спинула нас у нашому розгоні непередбачена перешкода: у видолінку, перед нами, стояла вкопана батарея польової артилерії, і безперестанку гатила в напрямі Скнилова, де вже були німці.

Ми попадали в куці, а колега Філько, згадавши канонерам у львівській, барвистій мові їхню маму, аж зубами заскреготав:

— Йой, холєра вас би взяла, жлоби невмивані, та виривайте звідси з тими пукавками, бо як вас німак намацає, то зробить з вас і з нас мармоляду!

*) „Коромесла” — кріси.

В тій хвилині вискочив з корчів, із револьвером у руці, командант 9-ої сотні, підпоручник (ім'я забув). Зразу нам здавалося, що він дотримує нам кроку, та виявилось не те, це він, вимахуючи револьвером, пробував, як то кажуть, опанувати ситуацію, завернути своє військо назад до казарм.

І пригадую собі, як нині, яку „літанію” він тоді вчитав своїм „йонткам”:

— То має бути „вєра”? То має бути польське військо, що розлітається на сто чортів від вибуху дурної бомби?.. Ви, с... сини, подивіться на цю батарею: це — самі українці, з сокальського повіту, вони вже три дні і три ночі стоять без зміни на позиції, і виконують свій жовнірський обов'язок, а ви, драні ські-такі...

Дальші слова літанії заглушила сальва з батареї, що її з такою посвятою обслуговували наші хлопці з сокальського повіту. Тоді я висунув голову з корчів і подивився на них: стояли при своїх „канонах” чорні, як земля, обхляпані глиною і болотом, невмивані, зарослі, тільки зуби й очі світилися їм, наче циганам... І пригадався мені тоді образ невміручого русина-воєжа, пригадалась насмішлива, воєцька пісня про того бравого канонєра, що... „при каноні стояв і фурт-фурт ладував”, — навіть тоді, коли... „вража куля його вже забила давно”.

Сорок тисяч галицьких хлопців, таких, як ці канонєри, опинились потім за дротами, в німецькому полоні... А польська еміграційна преса ще довго писала, що у вересневій кампанії українці вбили полякам ніж у спину.

І кер.

3 ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Український Військово-Історичний Інститут, приступаючи до видання моєї праці про трагедію УГА з років 1919/20, не мав потрібних для цього фінансових засобів. Він звернувся до наших комбатантських організацій з проханням допомогти йому передплатами. На це деякі Станиці Братства УСС-ів, члени ОБВУА й УСС зложили такі поважні суми, що УВІІнститут міг зреалізувати свій задум.

Тут я хотів би подякувати всім моїм Побратимам Зброї за поміч, а зокрема: Станиці Братства УСС-ів у Шикаго, як тим, що, крім передплат, зложили пожертви, як: Управа Станиці — \$30, побр. Михайло Баран — \$20 і багато Воєжів УГА по \$6; Секретареві Станиці В-ва УСС в Торонто, побр. Петрові Лозовському за зібрання передплат, а побр. Вол. Гірнякові за пожертву \$25; пор. УГА, др-ові Л. Горбачевському в Монтреалі за зібрання передплат.

Моя сердечна подяка також: Всч. ОО. деканові М. Маркову, голові Станиці Братства УСС в Монтреалі й М. Сірому, парохів при церкві св. Духа в Монтреалі; Всч. Паням Нілі Стецьків і Лідії Луговій та секретареві Гол. Управи УСГромади в Канаді, інж. М. Селешкові, за видатну поміч у розпродажі книжки. Кліфтон, в листопаді 1959 р. Никифор Гірняк

РЕЦЕНЗІЇ

Евген Яворівський: Вождь 100.000-ної Армії. Пам'яті Начального Вождя Української Галицької Армії генерала-четаря Мирона Тарнавського. З приводу 20-річчя смерті. Ст. 136. Вінніпег, Канада 1958 р. Видавець Іван Тиктор.

Наново перевидана книжка померлого в ЗДА українського журналіста й педагога, колишнього вояка, Свєгена Яворівського має всі позначки книжки писаної без переведення студій, прихалцем. В ній багато помилок, які обов'язково треба виправити, бо інакше вони закореняться в нашій мемуаристиці та перейдуть на сторінки історії наших визвольних змагань. Абстрагуючи від ідейного наставлення та безмірної ідеалізації ген. М. Тарнавського, хочемо звернути увагу на деякі помилки у цій книжці.

Згадуючи про перші бої в часі московського наступу на Галичину літом 1914 р. автор говорить і про тодішнього старшину австрійської армії М. Тарнавського, який брав участь в цих боях, а на ст. 17-ій пише так: — „Під Олівєвом з 9 сотень 13-го полку уланів за один день бою залишилося в живих тільки три!“ Це очевидна помилка, бо австрійські полки кавалерії склалися з 6-ти сотень (ескадронів), а сотня начисляла 120 шабель. — На ст. 25 автор пише, що німецькі війська в часі побуту на Україні 1918 р. навіть „чорнозем слали послілками до Німеччини“. Цю фразу треба вважати за поетичну метафору. На ст. 27 занотовано, що от. Тарнавський на становищі команданта табору австрійських поворотців з полону, у Києві 1918 р. — „вчинив велике добро для українського народу: він вилучував полонених-українців, творив з них групи й пересилав їх до Січових Стрільців, що якраз тоді формувалися в Києві. Так вислав от. Тарнавський кільканадцять тисяч полонених-українців до СС-ів“. Виникає питання: куди ж ділися ці „кільканадцять тисяч полонених-українців“, коли в часі гетьманського перевороту та обеззброєння СС-ів їх загальний стан не перевищав цифри 3 (трьох) тисяч стрільців, підстаршин і старшин. Та й посилати не було куди, бо СС були обеззброєні та перестали існувати як окрема військова формація. На цій же самій сторінці, трохи нижче, написано так: — „Гетьман не творив власного війська (він і не міг творити, з виїмком „сердюків“), бо не мав підмоги українського громадянства“. Але чи в тих часах українське громадянство мало щось до говорення в справі творення українського війська?!

На ст. 32 автор стверджує, що „т. зв. Чортківську офензиву починає в дійсності корпусний командант Мирон Тарнавський“. Ця справа у нас досі не вяснена, бо ініціативу тієї офензиви одні приписують ген. Омеляновичеві-Павленкові, другі ген. Грекову, ще інші диктаторові Петрушевичеві та деяким старшинам (Дибулякові, Волощуківі, Шепаровичеві, Візанцові та іншим). Минулої осені проф. М. Андрусак на святкових сходинах з нагоди листопадових днів у військово-історичному Інституті Наукового Т-ва ім. Шевченка у Нью Йорку вказав на приявного на сходинах колишнього сотника УГА проф. З. як на ініціатора й батька

Чортківської офензиви, проти чого проф. З. не protestував.

На ст. 33 згадується про те, що після невдачі на полі збройної боротьби ген. М. Тарнавський, як Начальний Вождь УГА, вислав делегатів до поляків і до большевиків, щоб вяснити загальне положення, і врешті рішив „перейти з Галицькою Армією за Збруч, на Наддніпрянщину“. З того виходить таке, що про ці справи рішав ген. Тарнавський таки сам, на власну руку, не рахуючись з думкою уряду і диктатора Петрушевича, що не відповідає історичній правді.

На ст. 36 написано, що в часі загального наступу на Київ літом 1919 р. „фронту від заходу берегли СС“, а на ст. 44 находимо згадку, що „1-ша Дивізія Групи СС-ів повела наступ на „фланку“ ворога і зайняла села — Очеретянку й Тилянську Гуту: 3-та Дивізія посувається лівим крилом з хутора Диканька до шляху Житомир-Новгород Волинський“. Це, мабуть, помилка, бо в склад Групи СС входили лише дві дивізії і ніякої іншої в цій бойовій операції до Групи не було приділено...

На ст. 45 згадується про село Крижівщину, а фактично село називалось Крюківщина.

В описі здобуття Києва об'єднаними Арміями знаходимо на ст. 50 і 51 так: — „Українські війська Групи ген. Кравса, що були тоді в столиці України (від 30 серпня звечора) могли розгромити „на прах“ цю денікінську горстку, що бундючно зайшла до Києва й ще бундючніше почала в ньому поводитись“... А далі написано: — „Начальний Вождь знав положення. Він знав, що Київ можна українським військам кожної хвилини відзискати. Можуть це зробити сили I і II Корпусів“. Тут мимохіть виникає питання: якщо Начальний Вождь ген. М. Тарнавський знав це, то чому ж не використав такої сприятливої нагоди? Автор не пояснює цього, лиш стверджує на ст. 57, що той же Начальний Вождь „шле до денікінців на власну руку на переговори свою делегацію“ (ст. 57). Начальний Вождь УГА не явився на державну нараду, яка в тому часі відбувалась у Жмеринці. Свою відсутність оправдує тим, що „не був диспонуваній. Зрештою я не хотів, щоб мене запакували до вагону й завезли до Кам'янця“ (ст. 64). Прикро читати такі рядки, бо вони, через неправильну стилізацію і брак пояснення, можуть викликати в читача некорисну думку про тодішнє поведіння Начального Вождя УГА.

М. Курах

ORegon 4-2590

BORIS KOVALIV

Meta Jewelers, Inc.

WATCHES JEWELRY DIAMONDS
HI-FI RADIOS SILVERWARE CAMERAS
ELECTRICAL APPLIANCES

236 East 14th Street

New York 3, N. Y.

З ЖИТТЯ ВІДДІЛІВ ОБВУА

НЮ ЙОРК, Н. Й.

ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ

Ньюйоркський Відділ ОБВУА відзначив 41 роковини Листопадового Зриву святочними сходами членів, що відбулися дня 31-го жовтня 1959 р. в залі Українського Літературно-Мистецького Клубу. Ці сходи були присвячені зокрема вшануванню пам'яті двох визначних співтворців того славетного чину, а саме: полк. УСС Дмитра Вітовського, б. першого Начального Вождя УГА та першого Державного Секретаря Військових Справ ЗОУНР з приводу 40-річчя його трагічної смерті, та полк. УГА, пізніше генерал-хор. Армії УНР, Гната Стефанова, б. Начального Вождя УГА, відтак Команданта Етапу тієї ж Армії, вкінці командира окремого кінного полку Армії УНР та учасника Першого Зимового Походу.

Горішню залю Клубу виповнили члени Відділу ОБВУА та гості, числом понад 60. За президіяльним столом засіли почесні гості: Президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький з Дружиною, генерал Олександр Загородський, президент УККА Дмитро Галичін, пані Наталія Стефанова, вдова пок. генерала, його сестра пані Наталія Чапленко з донею Анною та брат пок. генерала, військовий історик, директор Військово-Історичного Інституту при НТШ, сот. Зенон Стефанів. Була запрошена також донька покійного полк. Вітовського, пані Надія Микитей з чоловіком, яка телефонічно виправдала свою неприявність наглим захворінням.

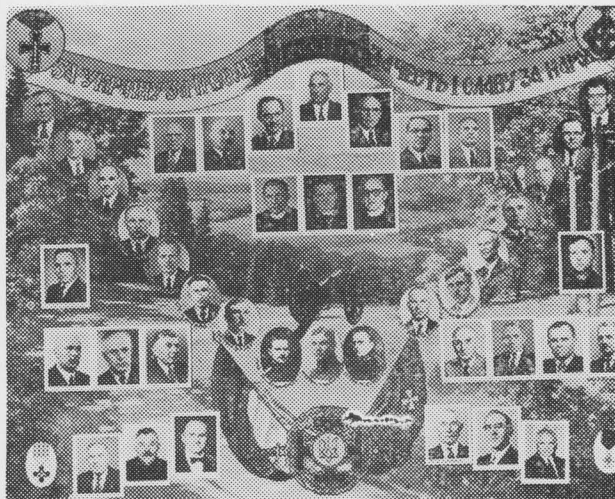
Сходами проводив голова Відділу ОБВУА д-р Іван Козак.

Член ОБВУА, б. четар УСС д-р Степан Ріпецький прочитав довшу та надзвичайно цікаву доповідь про політичні, міжнародні та внутрішні українські обставини, серед яких зродилася ідея Листопадового Чину та проходило її здійснювання. На тлі вичерпного, на історичних фактах опертого, всебічного наświetлення тих обставин доповідач з'ясував світлу постать полк. Дмитра Вітовського, як справжнього ініціатора та безкомпромисового виконавця подій, що сталися пропам'ятної ночі під 1-ше листопада 1918 року у Львові та по всій Західній Україні. Доповідач навів цілий ряд фактів і документів, які наглядно доказували кункаторську політику більшості тодішніх політичних провідників Зах. України. Вони то, дожидаючи наказів з Відня, старалися відкласти перебрання влади. Всупереч цьому полк. Вітовський наставляв на негайне переведення перевороту. Він добре знав, що тільки таким блискавичним чином можна було випередити поляків, які саме приготувалися до опанування збройною силою Львова та всієї країни.

Після того інж. Олександр Гладшовський, також член ОБВУА, виголосив доповідь про життя і діяльність сл. п. генерала Гната Стефанова, свого щирого друга. Гарними словами, що були пройняті щирою сердечністю та ілюстровані епізодами з життя генерала, доповідач накреслив моральну силуету того видного військовика і його історичну роль.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Таблю членів Відділу ОБВУА

З права на ліво знімки в квадраті (згори): 1-ий ряд. Побратими: Висоцький Дмитро, Зубрицький Петро, Велігорський Євген, Хоптяк Дмитро, Бабюк Теодор, Максимів Дмитро, і Петришин Василь. 2-ий ряд: о. Городецький Степан, о. прот. Фалько Павло і о. проф. Чавко Петро. 3-ій ряд: Карпів Осип і Тростянський Михайло. 4-ий ряд: Ерстенюк Дмитро, Яріш Петро, Мурін Іван, д-р Годованець Кирило, Савчинський Леонід, Афонко Петро і Белей Іван. 5-ий ряд: Смеречинський Карло, Куцин Михайло, Комарницький Осип, Скрипник Василь, Пристай Роман і Квасниця Данило. Знімки в овалі у формі трикутника. З права на ліво: Пелешенко Василь, Каліцінський Василь, Колцьо Володимир, Максимович Осип, Гученко Іван, Процик Михайло, Ковч Евстахій, д-р Сукованченко Степан, Чернописський Теодор, Ставничук Михайло, Яремчук Михайло, Жируха Микола, Тихонюк Михайло, Коцик Роман, Грабар Степан, Шот Василь і д-р Капітан Дмитро.

Tel.: GRamercy 7-0729

FINE PORCELAINS

SURMA
BOOK & MUSIC Co.

Gifts - Records - Phonographs
Music - Books - Periodicals
Ukrainian Easter Eggs

Pure Honey - Typewriters
Embroidery Thread & Material

11 East 7th Street
New York 3, N. Y.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.**ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ**

Загальні Збори Відділу ОБВУА у Філадельфії відбулися 26-го вересня ц. р. в аудиторії ЗУАДК-ту при численній участі членства.

Збори відкрив голова Відділу д-р А. Княжинський та зложив звіт з діяльності Відділу за минулий період. Зборами, які мали діловий характер, проводила Президія — у складі дир. Іван Поритко — президент і Лука Семчук — секретар. До почесної президії ввійшли: полк. Петро Дяченко і о. Данилевич.

З обширного звіту Управи, що його склали голова — д-р А. Княжинський, секретар — М. Вайда, скарбник — Р. Беднарський та культурно-освітній референт інсп. Є. Рудий, приявні довідалися, що Відділ ОБВУА у звіттовому році виявив замітну працю в громадській роботі, яка виходила далеко поза рямці нашого Відділу. З початком цього ділового року при Відділі відкривається жіноча секція, яку очолюватиме пані полковникова Дяченко.

До нової Управи ввійшли: д-р Антін Княжинський — голова; проф. Микола Остап'як — перший, і адв. Теодор Свистун — другий заступники голови; дир. Михайло Дем'янчук — секретар; дир. Осип Тритяк — скарбник; інсп. Євген Рудий — культ.-освіт. референт; інж. Іван Черник — референт Військової Ради; дир. Антін Малаяк — реф. сусп. опіки; проф. Лука Семчук — орган. реф.; проф. Андрій Мороз — імпрезовий референт; інж. Іван Остап'як — госп. реф.; інж. Макар Каплистий — і студ унів. Іван Шторм — члени Управи та інж. Іван Левицький — хорунжий. Контрольна Комісія: д-р Микола Рибак — голова; дир. Микола Прасіцький та інж. Павло Дубрівний — члени. Тов. Суд: полк. Петро Дяченко, сот. Андрій Дітківський і сот. Амврозій Маруєнко.

По Загальних Зборах відбувся чайний вечір, який при милих вояцьких спогадах та стрілецьких піснях пройшов у милій атмосфері.

**ВІДЗНАЧЕННЯ 41-РІЧНИЦІ
ЛИСТОПАДОВОГО ЧИНУ**

У 41-шу річницю Листопадового Чину відбулися 7-го листопада в аудиторії ЗУАДК-ту ширші сходни членів Відділу ОБВУА у Філадельфії, Па. Голова Відділу д-р Антін Княжинський говорив про значення Листопадового Чину у нашій визвольній боротьбі.

Повстанням з місць і однохвилинною мівчанкою приявні вшанували пам'ять тих, побратимів, що своєю кров'ю зросили рідну землю і впали в боротьбі з ворогом. Після того, приявні вислухали „Живу Газету ОБВУА”, що перший раз появляється зі своєю програмою: 1) Огляд міжнародних подій — проф. Лев Шанковський; 2) Не писані сторінки моїх спогадів — д-р А. Княжинський; 3) УСС-и і їхня преса — інсп. Євген Рудий. Д-р Антін Княжинський доповнив реферат проф. Шанковського своїми спогадами зі советських невірничих таборів, у яких він пробув повних 10 літ.

Про перші бої УСС-ів з москалями 45 літ тому, та про пресу УСС-ів, що зродилась у глухих карпатських горах і на подільських бойових фронтах, що була переповнена стрілецькими дотепами, гумором і сатирою під час воєнної мандрівки УСС-ів від 1914 р. реферував інсп. Євген Рудий.

Євген Рудий

НЮ ГЕЙВЕН**ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ**

Внаслідок збігу нещасливих обставин українська спільнота в Нью Гейвені переживає прикру кризу, яка відбивається на чинності її поодиноких організацій. Подекуди виїнятом з цього являється недавно заснований Відділ Об'єднання бувших Вояків Українців (ОБВУА), який намагається заховати „золоту середину” у всіх непогодженнях між окремими гуртами. І це йому досі вдається дотримати, як це випливає з влаштованої 1-го листопада 1959 р. в залі місцевої греко-католицької церкви святочної Академії з нагоди 41-их роковин Листопадового Зриву. Американський державний гимн відіграла на фортепіані Галя Петрончак. Після вступного слова голови Відділу ОБВУА согника О. Козловського, який ставив українцям на приклад ворогів з останньої війни, які стали союзниками, і заaktuалізованої промови-доповіді редактора І. Кедрина-Рудницького, який зв'язав Листопадовий зрив з актуальною міжнародною ситуацією, поклін героям Листопадового Зриву віддали гарними деклямаціями наші наймолодші ученики „Рідної Школи” Гриць Владодатний та Марта Криницька. Так само з рядів наймолодших гарно виконала фортепіанове сольо П. Чайковського — Христя Лукомська. Милій гість з Нью

Ред. І. Кедрин-Рудницький промовляє в Нью Гейвені

Йорку Ганна Шерей придбала захоплення аудиторії. Глибоке враження публіка віднесла від незвичайної експресією виконаної деклямації Галини Хоми; під час її деклямації у багатьох присутніх блищали сльози.

Д-р К. М.

ОПІКУНЧИЙ КОМІТЕТ ЕСКАДРИ ПОВІТРЯНИХ КАДЕТІВ ВІДДІЛУ СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ КАНАДІЙСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ У ВІННІПЕГУ

Відділ Союзу Українських Канадійських Ветеранів (СУКВ) у Вінніпегу виконує від кількох років обов'язок спонзора Летунської Ескадрони Кадетів, ч. 573, в якій більшість становлять українські юнаки. Завдання Опікунчого Комітету — поміч українській молоді в добуванні фахового військового знання.

З початком 1959 року, на запрошення Екзекутиви Відділу СУКВ, включилися до Опікунчого Комітету

представники українських ветеранських організацій, що охоплюють ветеранів із українських визвольних змагань — Відділу Української Стрілецької Громади, Станиці Союзу В. Українських Вояків, Станиці Братства УСС і Станиці Кол. Вояків 1 Української Дивізії УНА.

На світлині Опікунчий Комітет у новому поповненому складі.

Передній ряд: — зліва до права: П. Мантіна (УСГромада), С. Навроцький (Станиця Братства УСС), С. Остаф (секретар Комітету), І. Юзик (предсідник) М. Маланчук (голова Відділу СУКВ), О. Навроцький (Ста-

ниця В. Укр. Вояків), д-р В. Бучок (Станиця Братства 1 Укр. Дивізії). Другий ряд: П. Вах, проф. П. Юзик, Р. Брик, П. Карпляк, Т. Ф. Іваськів. (Немає на знімці сен. В. Вала й І. Маркова).

Перший З'їзд Українських Січових Стрільців в Сен Кетеренс, Онт. (Канада) 1 і 2 серпня 1959

1) Стрільць Теодор, 2) Дурбак Іван (Преса), 3) Драгіда Євген, 4) (Прізвище невідоме), 5) Лозовський Петро, 6) Марянський Василь, 7) Хархаліс Микола, 8) Луцький Мирон, 9) Береза Павло, 10) Олексин Зигмонт, 11) Богач Іван, 12) Коцур Іван, 13) Особа Іван, 14) Дужий Володимир, 15) Солткевич Яр., 16) о. Хабурський Ст., 17) Моспанюк Антін, 18) Девоссер Михайло, 19) Цибульський Іван, 20) Левицький Омелян, 21) Віндик Северин, 22) Віра Володимир, 23) Тисяк Василь, 24) Тербуш Степан, 26) Навроцький Осип, 27) Голубець Ізидор, 28) (Прізвище невідоме).

Резолюції

З'їзду Українських Січових Стрільців, 1 і 2 серпня 1959 р. в Сент Кетеренс, Канада,

1. З'їзд пересилає сердечний привіт Українському Народові на рідних землях у його послідовному змаганні до досягнення незалежності у Самостійній Українській Державі.

2. З'їзд вітає змагання українських відповідальних чинників поза Ватківщиною до переведення повної консолідації української спільноти у всіх країнах

3. З'їзд апелює до всіх комбатантських організацій, а в першу чергу до учасників визвольних змагань, щоб вони, ті, що боролись рама об рама на полях бою, об'єдналися в одній спільній організації.

4. З'їзд апелює до учасників визвольних змагань, щоб вони своєю громадською активністю з'єднали для себе належну пошану й авторитет українського суспільства, а зокрема української молоді.

5. З'їзд вітає зусилля Видавничої Кооперативи „Червона Калина” в Нью Йорку продовжувати ідейну видавничу діяльність Кооперативи „Червона Калина” у Львові та поручає всім членам Братства УСС підтримати її, а зокрема передплатити військово-історичний журнал „Голос Комбатанта”.

6. Тому, що багато відтинків діяльності та воєнних епізодів Стрілецької епопеї ще не зовсім виявлені та описані, З'їзд закликає членів Братства УСС списувати свої спомини із збройних Визвольних Змагань і надсилати до В-ва „Червоної Калини” в Нью Йорку.

РЕЗОЛЮЦІЇ

Конференції українських комбатантів з 6 вересня 1959 р., переведеної заходами Об'єднання б. вояків українців в Америці та Братства 1 Дивізії УНА на „Союзівці” в ЗДА, затвержені на спільному засіданні провідів обох цих організацій у Філадельфії 29 жовтня 1959 р.

Ми, зібрані на Конференції колишніх вояків-українців, яка відбулась 6 вересня 1959 р. на оселі УНСоюзу в Кергонксоні, Н. Й., в ЗДА, колишні Українські Січові Стрільці, колишні вояки Армії УНР, колишні вояки УГА, колишні вояки Української Національної Армії та кол. вояки УПА, шлемо глибокий поклін нашої страдальній прагдній Землі — Україні. Ми, колишні українські вояки стверджуємо, що, хоч знаходимося далеко від України і довгі роки ділять нас від часу перебування в активній військовій службі, проте надалі стоїмо на базі тих самих ідеалів, які однаково присвічували українській визвольній революції і війні в рр. 1917-21, як і Мазепинському зривові. Вважаємо нашим обов'язком плекати традицію збройної бороть-

би, що проходила під гаслом визволення України. За цю велику ідею згинули безчисленні борці на бойовищах Лисоні, Маківки, під Крутами, Базаром, у Зимовому поході, під Бородами, на вулицях українських міст і сіл і на безкраїх полях України. За цю саму ідею впали від ворожої руки між іншими — Головний Отаман Симон Петлюра і полковник Євген Коновалець і генерал Тарас Чупринка і тисячі відомих та безіменних героїв.

Цей бій за визволення України з-під чужинецького ворожого володіння не скінчився, а продовжується, хоч в змінених умовах і зміненими засобами. Придивляючись з подивом, як в умовах фактичного окупаційного режиму московсько-комуністичної влади в Україні раз-у-раз проявляється сили українського самостійницького спротиву, ми, колишні українські вояки вважаємо своїм обов'язком стояти на сторожі чистоти визвольної протимосковської ідеї та виступати проти всього, що в практиці могло б послабити цю ідею в очах всіх українських вольних людей.

Знаючи суть російського імперіалізму та московського більшовизму краще, ніж будь-хто інший у широкому світі, вважаємо за свій обов'язок перестерігати проти оманних надій на можливість будь-якого порозуміння між західним світом волі та советськими поневолювачами. Тому висловлюємо великий жаль з приводу запрошення до З'єдинених Держав Америки Нікіти Хрущова, найближчого співробітника та учня Сталіна, одного з творців і реалізаторів кривавого сталінського режиму та послідовника імперіалістичної політики білого й червоного царату. Спасення Америки і світу лежить не в співіснуванні вільних країн з комуністичними режимами, а в активному підтримуванні визвольних рухів усіх поярмлених народів, в першу чергу Народу Українського. Тільки в упадку комуністичного режиму на Сході Європи та в розподілі нинішньої російської імперії, існуючої під фірмою Советського Союзу, на самостійні національні держави, в першу чергу у відродженні самостійної української держави, лежить остаточно розв'язка нинішнього конфлікту між Сходом і Заходом.

**

Конференція стверджує потребу тіснішої співпраці всіх українських комбатантських організацій в конкретних справах суспільної опіки, зовнішньої репрезентації колишніх вояків українців, зорганізованого зв'язку з молоддю та видавничої діяльності. Конференція доручає Управам усіх організацій, що взяли в ній участь, обміркувати і здійснити цю мету.

Дирекція Федеральної Кредитової Кооперативи „САМОПОМІЧ” — ДЖЕРЗІ СІТІ

— щ и р о в і т а є —

В. Ш. Членів Кооперативи і все Українське Громадянство Джерзі Сіті і Околиці з Різдом Христовим і Новим Роком бажаючи їм всього найкращого.

5-річна Фед. Кред. Кооп. „Самопоміч” в Джерзі Сіті з її чверть міль. дол. білянсової суми і 460 членами, спираючися на здобуте вже довіря громадян йде впевнено до дальших осягів в Новому Році. Вона запрошує всіх українців до кооперативної сім'ї і запевняє їм найкращі умовини, які тільки може дати власна фінансова установа.

SELFRELIANCE (JC) Federal Credit Union
136 Essex St., Jersey City, N. J.

Tel.: OL 6-4999 — DE 3-5348 — PR 9-0227

Загальні Збори Фед. Кред. Кооперативи „САМОПОМІЧ” В ДЖЕРЗІ СІТІ

відбудуться в неділю, дня 17 січня 1960 року о год. 2 по пол. у домі при 136 Ессек вулиці, на які запрошує В. Ш. Членів Дирекція.

Кредитівка платить 3.75% дивіденди за 1959 рік, а на 1960 рік Дирекція пропонує платити 4% дивіденди. На будуче дивіденду числиться два рази річно. Ощаджуйте і позичайте гроші лише у своїй Кредитівці, бо тут: висока дивіденда при вкладах, низькі відсотки при позиках, безплатне забезпечення на життя, найпевніше місце льокати Вашого гроша.

ДИРЕКЦІЯ

Просимо прислати нову передплату на
„ГОЛОС КОМБАТАНТА”
\$2.00 за 4 числа в 1960 році

“Cherwona Kalyna”, c/o Ukr. Natl. Home
140 — 2nd Avenue, New York, N. Y.

Списки ВП Жертводавців — у 5 числі „Г.К.”

ТІ, ЩО ВІДИЙШЛИ

Дня 23-го листопада 1959 року померла у Парижі, після довгої і важкої недуги на 74-му році свого многастрального життя

О Л Ь Г А П Е Т Л Ю Р А

Покійна народилася 23 грудня 1885 р. у Прилуках на Полтавщині. У 1908 р. як студентка університету в Москві познайомилася та згодом одружилася із Симоном Васильовичом. Ставши його дружиною та співробітницею, ділила з ним з повною самопосвятою долю-недолю у всіх бурхливих періодах його життя, так в часі революції та будівництва рідної держави в Україні, як і на еміграції у Франції.

Доля не щадила їй ударів. Дня 25-го травня 1926 р. згинув трагічно від большевицької кулі на вулиці Парижу її чоловік, а в 1941 р. померла передчасно її єдина донька, Леся. Та всі ті переживання і нещастя не змогли зламати її гарту духа, який був їй прикметний до кінця життя. Останній період життя провела самотньою у Парижі, де й постигла її смерть. Аж до останньої хвили Покійна живо цікавилась громадськими справами.

Похорон відбувся у Парижі дня 27-го листопада ц. р. при співучасті Владика УПЦ в ЗДА архієпископа Мстислава, небіжа сл. п. Головного Отамана.

**

Дня 12-го листопада 1959 р. помер у Нью Йорку, після довгої і важкої недуги, на 64-му році життя

Д-Р О Л Е К С А Н Д Е Р В Е Л Ь Н И Ч У К

б. учасник Визвольної Боротьби України.

Покійний походив з Буковини. Бувши студентом університету в Чернівцях, був Батьком Академічного Козацтва „Запороже”. Ставши адвокатом у Вижниці, брав живу участь у громадському політичному та суспільному житті буковинських українців. Між іншими був довголітнім головою Українського Народного Дому у Вижниці та активним членом інших громадських організацій.

У 1918 р. брав участь у Визвольній Боротьбі України в рядах УГА.

Опинившись на скитанні в Німеччині, працював доцентом Української Високої Економічної Школи в Мюнхені. Водночас включився у громадсько-суспільну працю української еміграції.

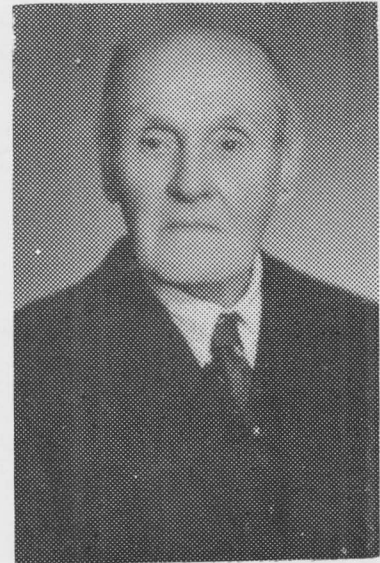
Останньо жив у Нью Йорку.

Дня 3-го листопада 1959 р. помер у Відні на 84-ому році життя

О Л Е К С А Н Д Е Р Г Р Е К І В

б. генштабу генерал-хорунжий Армії УНР, генерал-поручник УГА, Військовий Міністер Української Народної Республіки та Начальний Вождь Української Галицької Армії.

Покійний народився в 1875 р. Після закінчення кадетського корпусу та царської Академії Генерального Штабу, був старшиною б. російської армії, де досягнув ступінь генштабу генерала. В часі революції 1917 р. вступив до Українського Війська. В 1918 р. був командиром 2-ої Сердюцької Дивізії, а на початку 1919 р., як командуючий українським південним фронтом, вів переговори з французьким командуванням в Одесі в справі

Світлина з останніх днів життя

допомоги Антанти у визвольній боротьбі України. Згодом став Військовим Міністром УНР, а в червні 1919 року перебрав командування УГА та як її Начальний Вождь провів з великим успіхом так звану Чортківську офензиву у війні проти поляків. Був визначним військовиком великого формату та одною з найвидатніших постатей визвольної війни України.

Після визвольної війни жив на еміграції у Відні. В 1945 р. схопило його там большевицьке НКВД та вивезло на заслання, з якого повернувся шойно 1956 року.

Покійний генерал завжди цікавився українськими справами та поміщував свої спогади і фахові статті також в „Бюлетені ОБВУА”.

Похорон відбувся у Відні. Взяв у ньому участь також Владика УПЦ в ЗДА архієпископ Мстислав.

**

Дня 14 вересня 1959 р. помер після довгої важкої недуги у Вофало, Н. Й.

Р О М А Н С Т А В Н И Ч И Й

б. учасник Визвольної Боротьби України, б. поручник-суддя УГА, Лицар Хреста Симона Петлюри, власник пропам'ятної відзнаки УГА, член Відділу ОБВУА в Вофало.

Він народився дня 16-го травня 1889 р. в селі Куропатниках, Бережанського повіту, Західня Україна, де його батько був управителем вселюдної школи. Гімназію закінчив у Бережанах, а правничі студії в університетах у Львові та Кракові. Вже студентом уні-

верситету брав чинну участь у боротьбі за український університет у Львові та був під судом у процесі 101. Під час першої світової війни служив військовим суддею (авдітором) в б. австр. армії, а в листопаді 1918 р. зголосився до УГА. — Придільений до Польового Суду III Корпусу, перебував в рядах цієї Армії всю її кампанію, в Галичині та Наддніпрянській Україні. Після обеззброєння УГА поляками був заарештований у польський полон в Тухолі та пробув там повних два роки.

По професії був адвокатом. Жив постійно в Коломиї, де брав живу участь у різних ділянках громадсько-суспільного життя. Займався головним чином музичним мистецтвом, яке понад усе любив. Організував хори та філії Українського Музичного Інституту. У Коломиї зорганізував хор „Трембіта”, який під його знаменитим проводом вславився у всій околиці.

Від 1950 р. перебував у Бофало, Н. Й., де виконував фізичну працю, як „дженітор” при церкві св. Івана Хрестителя. При цьому брав далі участь у громадській праці. Зорганізував хор при Філії УККА,

Дякуючи своїй лагідній, надзвичайно людяній та простолінійній вдачі, Покійний втішався пошаною та любов'ю усіх.

**

Дня 1-го грудня 1959 р. помер нагло
в Джерзі Ситі, Н. Дж.

МИКОЛА ФИЛИК

б. учасник Визвольної Боротьби України в лавах УГА, учасник Першого Зимового Походу Армії УНР, Лицар Хреста Симона Петлюри, власник пропам'ятної відзнаки УГА.

Покійний народився дня 6-го грудня 1896 р. у Дашаві, Стрийського повіту, Зах. Україна. Служив в б. австр. війську, а після Листопадового Зриву зголосився до служби в рідній УГА. Придільений до кінної бригади сот. Шепаровича при III Корпусі пройшов з нею увесь її так славетний як і тернистий шлях. Зокрема, в складі тієї кінної бригади, брав участь у Першому Зимовому Поході Армії УНР. В серпні 1920 р. перейшов з групою ген. Кравса до тодішньої Чехо-Словацької Республіки, де був інтернований та приділений до української робітничої сотні в Ужгороді на Карпатській Україні. Після розв'язання робітничих соєнь працював оформлювачем сцени в Українському Театрі ім. Тобілевича. Повернувшись згодом на Рідну Землю, працював службовиком Українських Театрів у Станіславові та Львові. Відтак через деякий час жив у Косові, Коломийського повіту. В часі другої світової війни, рятуючись перед большевицькою навалою опинився на скитальщині у Німеччині. Перебуваючи в таборі Регенсбург, брав участь в громадському таборовому житті, а головнo в організуванні та працях таборового театру.

У 1949 р. виїмаграв до ЗДА та поселився у Джерзі Ситі, Н. Дж. — На протязі двох останніх років був працівником у В-ві „Свобода”.

Своєю ревною працею та ввічливою поведінкою бл. п. Микола Філик з'єднав собі пошану і симпатію всіх, що його знали.

КОМБАТАНТСЬКІ ЖУРНАЛИ

„СУРМАЧ” — Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії, Вересень-жовтень 1959, Рік 5. Ч. 1 (2). Лондон.

На зміст складаються статті: Чому дипломатична гарячка? — Спочинь! — Боротьба і перемога, — Швайцарська Армія (В. Томкова) — Спогади вояка УСС (І. Візновича), Ріміні 12 літ пізніше.

З 16-сторінкового часопису майже половину становить гумористично-сатиричний часопис „ОСА”. У часописі заповіджено З'їзд українських вояків в Рочдейлі, що мав відбутись 21 листопада 1959 р. Жаль, що в „Сурмачі” дуже мало відомостей про стан — число, ступінь організованости, життя і працю — колишніх українських вояків в Англії. Відомо, що туди переїхав масив Дивізійників із Ріміні. На „Сурмачі” видно матеріальні й редакційні труднощі його видавців, проте сам факт його появи доказує похвальний гін мати свій становий часопис.

„ВІСТІ” Братства кол. вояків 1 УД УНА. — Грудень 1959. Рік X, ч. 96. Мюнхен.

На зміст 32-сторінкового часопису формату великої „4-ки” складаються статті, спомини, рецензії, веселий фейлетон, хроніка, збіркові звіти, вірш. Зокрема цікаві: „Чи і в чому вина Оберлендера” — причинок до історії мартирології українців за останньої світової війни, — проф. Державина: „Історична наука советського генералітету”, — полемічна стаття М. Кураха „Хто ж розминається з правдою?”

Журнал багатий змістом, ілюстрований світлинами. Все ж, оцінка, яку Редакція „ВІСТЕЙ” дає сама про себе у передовій статті „Крокуймо незламно далі”, звучить трохи дивно. Поміняючи трохи ризиковне твердження „... коли пересічне українське вояцтво в советській армії читало б наш журнал „Вісті”, то советська окупація в Україні була б вже давно знищена...” — здивування викликає зараз нижче друге твердження: „... Серед всіх друкованих видань українського вояцтва „Вісті” займають окреме місце, бо це єдиний того рода журнал, який силою фактів став українським військовознавчим журналом для всіх вояків на чужині і то всіх українських збройних формацій...” — Здається, що самому не лицює так дуже монополізувати за собою всю комбатантсько-видавничу вартість з приниженням всіх інших видань.

Значення „Вістей” як українського військовознавчого журналу значно поменшує факт, що він не визнає взагалі існування центральної у вільному світі організації кол. українських вояків — ОБВУА — та або не знає про існування „Голосу Комбатанта” в Нью Йорку і „Українського Комбатанта в Ульмі, або цілком їх легковажить. Але — кажуть філософи — найщасливіша та людина, яка вдоволена з самої себе.

І. К-н

**ПЕРШОРЯДНА З ДОВГОЛІТНІМ ДОСВІДОМ
УКРАЇНСЬКА М'ЯСАРНЯ
В НЬЮ ЙОРКУ**

ФІРМИ БРАТІВ СТАСЮК

З НАГОДИ 10-ЛІТТЯ ІСНУВАННЯ ОБВУА БАЖАЄ
ВСЬОГО НАЙКРАЩОГО У ДАЛЬШІЙ ПРАЦІ ТА
ПОРУЧАЄ ПЕРШОРЯДНІ СВІЖІ М'ЯСАРСЬКІ ВИ-
РОБИ, МАЄ НА СКЛАДІ РІЗНОГО РОДА СВІЖОГО
М'ЯСИВА.

STASIUK BROTHERS

124 FIRST AVENUE

NEW YORK CITY

Tel.: ORegon 5-4090

ЛИТВИН-ЛИТВИН

ПОШИРЕНЕ

**І ГАРНО ВЛАШТОВАНЕ
У К Р А Ї Н С Ь К Е
ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ
(щира і чесна обслуга)**

801 Springfield Ave. Newark-Irvington N. J.
Tel.: ES 5-5555

91 Mercer Str.
(cor. Springfield Ave.)

Tel.: MI 2-1343
Newark N. J.

VARIETY BAZAAR

(В. ГНАТІВ)

Великий вибір галянтер. товарів, всякого
рода жін. і чол. імпорт. європейських і
амер. матеріалів для висилки на Україну,
по уміркованих цінах, укр. книжок, преси,
рекордів і т. і.

**СКЛАДАТИ ГРОШІ
ЧИ
ПОЗИЧАТИ
НАЙКОРИСНІШЕ
В СВОЇЙ КРЕДИТОВІЙ КООПЕРАТИВІ**

**„САМОПОМІЧ”
В НЬО ЙОРКУ**

68 E. 7th St.

New York 3, N. Y.

ПОЗИЧКИ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ.

ПОЗИЧКИ НА РЕАЛЬНОСТІ
ДО ВИСОТИ \$ 10.000 ДО СПЛАТИ
НА 5 РОКІВ.

OR 4-9576

Цукорня „ВЕСЕЛКА”

144 Друга Евеню Нью Йорк 3, Н. Й.
рядом із Українським Народним Домом

Поручає:

Різномодні закуски, солодке печиво, каву, чай, какао, молоко, різного роду, різних фірм содові води, солодощі місцеві та імпортовані.

Морозиво знаної фірми Sealtest в багатьох смаках і різних величинах.

Часописи (також в інших мовах), журнали.

Цигарки, цигари, тютюн.

Шкільне приладдя.

Наша спеціальність: кава, содова вода з правдивим малиновим імпортованим соком — морозиво „Веселка”.

**НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР ВИН
І ДОМАШНІХ, ІМПОРТОВАНИХ
ГОРЛОК**

мають на складі

БРАТИ І. Т. РОМАШКО

178 E. 7th St.

N. Y. C.

Tel.: OR 3-4770

ORegon 7-8081

**ПОДІЛЛЯ
СПІЛКА М'ЯСАРСЬКИХ ВИРОБІВ**

Поручає ВШ. Громадянству:

Різні м'ясива найкращої якості, шинки власні, тутешні й імпортовані, ковбаси різних стилів і родів, а зокрема „Подільського Стилю” й т. зв. „Стрілецькі”, Кишки, Сальцесони, парівки, паштетівки, вуджений карчок, вуджений бочок, заяць.

103 Ave. B. (betw. 6-7 St.) New York 9, N. Y.

Phone: GR 5-7430

GENERAL PARCEL & TRAVEL Co., Inc.
141, 2nd Ave., New York 3, N. Y.
(Між 8-ою та 9-ою вул.)

Бюро з ліцензією на висилку пакунків до всіх країн ССРСР. Усі витрати, зв'язані з висилкою пакунків, включно з митом, оплачуються тут, на місці. Ваші рідні і друзі одержать пакунок без ніякої доплати.

**ДОСТАВА ПАКУНКІВ ГАРАНТОВАНА
НА 100 ВІДСОТКІВ**

Маємо на складі великий вибір шкіри — м'якої й твердої. Хустки — швейцарські, японські, аргентинські та інші. Матеріали вовняні, імпортовані і місцеві. Полотно — всши — оксамити — струкси та ін. Машинки для стриження та ножиці. Також німецькі діаманти в великому виборі для різання скла.

ЦІНИ НИЗЬКІ

Крамниця відкрита: щоденно від 9-ої ранку до 9-ої вечора, у неділю від 10-ої ранку до 4-ої по пол.

ROMAN HANKEVYCH

УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ

Е К О

ЧОЛОВІЧА Й ЖІНОЧА ГАЛЯНТЕРІЯ
ПЕРФУМЕРІЯ Й КОСМЕТИКА
РІЗЬБА, ВИШИВКА Й КЕРАМІКА.

Подарунки на кожен нагоду

Tel.: ALgonquin 4-0888

Е К О

145 Second Ave.

N. Y. C.

**УКРАЇНСЬКА ГАЛЯНТЕРІЙНА
КРАМНИЦЯ**

і

**КРАВЕЦЬКА РОБИТНЯ
ВОЛОДИМИРА ЗАКЛИНСЬКОГО**

“DIADEM”

142 Second Ave.

New York City

(В будинку Народного Дому)

Tel.: SPring 7-5926

**ART
SERVICE**

**COURTESY
VALUE**

HOLLYWOOD FLORISTS

FLOWERS FOR ANY OCCASION

GRamercy 5-7844

127 Seventh Street

New York 9, N. Y.

Bet. Ave. A & 1st Ave.

**COPYING
ENLARGING**

**FRAMING
COLORING**

PARK VIEW PHOTO STUDIO

R. FENCHYNSKY

WEDDING AND FAMILY GROUPS

PORTRAITS

CANDID PHOTOGRAPHY

437 E. 6th Street

New York 9, N. Y.

Bet. Ave. A and 1st Ave.

Tel.: ORegon 3-4466

Mercury

Parcel & Trading Co.

Бюро

New York 3, N. Y.

Крамниця

75 E. 7th St.

80 E. 7th. St.

Tel.: ORegon 4-3930

**БЮРО ВИСИЛКИ ПАКУНКІВ
В УКРАЇНУ, БІЛОРУСЬ, ЛИТВУ, ЛАТ-
ВІЮ, ЕСТОНІЮ ТА ІНШІ КРАЇНИ ССРСР**

ГАРАНТОВАНА ДОСТАВА

В наших крамницях маємо великий вибір місцевих та імпортованих товарів необхідних для висилки.

**КРАМНИЦІ ТА БЮРО ВІДКРИТІ
ЩОДЕННО ВІД 9 РАНКУ
ДО 8 ГОДИНИ ВЕЧОРА.**

Наша найкраща рекомендація — тисячі вдячних клієнтів.

Наш Відділ:

943 Elizabeth Ave.

Elizabeth, N. J.

Tel.: Elizabeth 4-7608

Микола Гориславський

ВИСИЛКИ ДО ВСІХ КРАЇН СХІДНЬОЇ ЄВРОПИ

Користуйтеся послугами відповідальної, ввічливої і скорої фірми

General Parcel & Travel Co., Inc.

135 WEST 14th STREET — NEW YORK 11, N. Y.

Tel.: CHelsea 3-2583

141 Second Avenue — New York City — Tel.: GR 5-7430 — **Р. ГАНКЕВИЧ**

НАШІ ВІДДІЛИ:

В. СУШКІВ

39 Raymond Plaza W.
Newark, N. J.
Tel.: MArket 2-2877

Я. ТРОСТЯНЕЦЬКИЙ

132 Franklin Avenue
Hartford Conn.
Tel.: CHapel 6-4724

П. ОСТАПЧУК

332 Filmore Avenue
Buffalo, N. Y.
Tel.: MOhawk 2674

308 W. Fourth St.
Boston 27, Mass.
Tel.: ANdrew 8-5040

М. ГІРНЯК

900 Literary Rd.
Cleveland 12, Ohio
Tel.: TOwer 1-1461

В. ШКУДОР

11339 Jos. Campau
Detroit 12, Mich.
Tel.: TOwsend 9-3980

Т. ГРИЦІВ

632 W. Girard Avenue
Philadelphia 23, Pa.
Tel.: WALnut 5-8878

НАША ВЕЛИКА ФІРМА КОРИСТУЄТЬСЯ ДОВІР'ЯМ ТИ-
СЯЧІВ ЗАДОВОЛЕНИХ КЛІЄНТІВ, ГАРАНТУЄ НА 100%
ДОСТАВУ КОЖНОЇ ПОСИЛКИ.

КОЖНУ ПОСИЛКУ ВИСИЛАЄТЬСЯ НА ПРОТЯЗІ 48 ГОДИН
І ПРИХОДИТЬ НА МІСЦЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ЧЕРЕЗ 6-7
ТИЖНІВ (ЛЕТУНСЬКОЮ ПОШТОЮ ЧЕРЕЗ 7-12 ДНІВ).

В КРАМНИЦЯХ ВИБІР ПЕРШОКЛЯСНИХ ТОВАРІВ, —
ПО ДУЖЕ НИЗЬКИХ ЦІНАХ.

ЖАДАЙТЕ НАШОГО БЕЗПЛАТНОГО КАТАЛОГУ З ТОЧ-
НИМ ПЕРЕЧИСЛЕННЯМ НОВИХ СТАВОК МИТА
І ОБСЛУГИ.

Головна контора відкрита **ЩОДЕННО** — від 9:00 до 6:00 веч.
в **НЕДІЛІ** — від 9:00 до 4:00.